

free issue - jaargang 2, editie 3

existenz

Bouwprojecten, infrastructuurwerken, ... Kumpen heeft er aanleg voor. Wij garanderen een maximaal resultaat met minimale hinder voor de omgeving. Ons geheim? Meedenken en anticiperen - constructief en logistiek - van idee tot en met finale afwerking. Zo voorzien én voorkomen we alle hinderpalen. En ziet ú uw vertrouwen beloond met een gevoelige tijds winst en aanzienlijke kostenbesparing. Kiest u voor een integrale dienstverlening via onze bouwteams? Zoekt u een partner op projectbasis? Of denkt u aan een Publiek Private Samenwerking? Dat maakt niet uit. Onze jarenlange ervaring, ruime expertise en integrale dienstverlening krijgt u er altijd bij.

ONS GEHEIM?
MEEDENKEN EN ANTICIPEREN
VAN IDEE TOT EN MET FINALE
AFWERKING.

KUMPEN *Binnen bestek, buiten verwachting!*

Kumpen nv • Paalsteenstraat 36 • B-3500 Hasselt • Tel. +32 11 30 71 11 • Fax +32 11 23 50 93 • info@kumpen.be • www.kumpen.be

Riba
RENT

Verzorgt de verhuur en verkoop van allerhande machines en materialen voor diverse sectoren zoals bouw, industrie, tuin en evenementorganisatie.

Filiaal Asse	Brusselsesteenweg 139	1730 Asse
Filiaal Brecht	Industrielaan 6	2960 Brecht

Voor meer informatie:

www.ribarent.be	☎ Asse	02/466.19.05
info@ribarent.be	☎ Brecht	03/313.81.40

Belfius
Bank & Verzekeringen

Vlaamse overheid

TRESPA[®]

KATHOLIEKE UNIVERSITEIT
LEUVEN

MET DE STEUN VAN HET DEPARTEMENT ASRO

UNITÉ

Verantwoordelijke Unité:

Lise Neirinckx

Medewerkers Unité:

Lise Neirinckx, Pieter-Jan Peeters, Benoît Denayer, Jeroen Kessels, Tom Van Oudendijck, Bram D'hoedt, Tara Op de Beeck, Jérôme Kockerols, Stefaan Jamaer, Christine Engels, Coco Kneepkens

Unité valt onder de jaarwerking Existenz: een werkgroep telkens overgelaten aan de 4de-jaars studenten ingenieur-architect van de KULeuven. Een multidisciplinaire en geëngageerde groep die werkt aan een waaier van activiteiten en realisaties doorheen het jaar. Ons doel is om generaties studenten samen te brengen op onze verschillende activiteiten, en een platform aan te bieden voor ontmoeting en een architectuurcultuur.

EXISTENZ VTK VZW (blok 6, Studentenwijk Arenberg 6/0 - 3001 Heverlee)

Voorzitter: Jochen Vankriekelsvenne, Ondervoorzitter: Jeroen Vandervelden, Beheerder: Arne Vangeenberghe

<http://www.existenz.be>

3.

We zijn beland bij de laatste Unité van het jaar, het einde van een cyclus. In de voorbije edities hebben we voortgebouwd op de fundamenten van het vorige jaar, die zich stevig hebben getoond en telkens een kwaliteitstoets waren voor ons. Daarenboven hebben we geprobeerd om het tijdschrift naar een hoger niveau te brengen met de ervaring die we van de vorige redactie meekregen. Zo hebben we het idee van de themanummers gelanceerd. Een manier om dieper te gaan dan het oppervlak, en een methode die ons heeft geholpen bij het uitkiezen van de inhoud. Het is voor ons als studenten niet altijd eenvoudig om te schrijven over dit soort diepgaande thema's. Soms voelen we ons nog beperkt door een gebrek aan kennis en ervaring, en dat opzicht waren de bijdragen van Hilde Heynen een waardevolle aanvulling. Toch hebben we niet gearzeld om onze jonge stemmen te laten horen. De wereld is in sneltempo aan het evolueren, en het is aan ons om deze veranderingen te proberen begrijpen om ze vervolgens mee vorm te geven.

Het thema van dit laatste nummer is de grens. In de thematekst 'grensaftastend' onderzoeken we wat grenzen in onze geglobaliseerde wereld nog betekenen. Het gaan dan vaak niet over fysieke barrières, maar geo-sociale constructies die voor sommigen niet bestaan, maar voor anderen in deze wereld net zo goed uit beton zouden kunnen gemaakt zijn.

Voor deze uitgave hebben we ook zelf de landsgrenzen overgestoken. We zijn trots om u een interview te mogen aanbieden met Lowie Vermeersch vanuit Turijn. Deze visionaire autodesigner geeft ons een inzicht in zijn denkproces, en overschrijdt daarin de grens van het design om te raken aan andere thema's zoals architectuur en stedenbouw.

Met het einde van deze jaargang van Unité kondigt zich ook het einde van het existenzjaar aan. Een heel jaar van activiteiten dat is geaccumuleerd in onze existenzweek. Onze locatie was een week lang een plek van feest en samenzijn, maar ook van interessante uitwisselingen met een hele reeks workshops en lezingen. De foto's hiervan vindt u terug in deze editie.

Bij een eindpunt horen ook dankbetuigingen, en die zijn er uiteraard in overvloed na zo'n rijk gevuld jaar. Eerst en vooral bedanken we alle mensen die hebben meegewerkt aan de drie edities. De verschillende ontwerpers die ons een kijk gunden achter de schermen van hun werkplek, of ons in hun privé-woning ontvingen. Geïnterviewden, fotografen die hun beelden ter beschikking stelden en alle andere mensen die hebben bijgedragen. We zijn ook bijzonder dankbaar voor de bijdrage van Hilde Heynen in de eerste twee edities, die zoals gezegd een waardevolle aanvulling was op ons denken. Ten slotte bedanken we uiteraard u, de lezer. Bedankt voor de feedback, en vooral bedankt om dit tijdschrift zijn bestaansreden te geven.

Dit einde is ook een nieuw begin, een doorstart. Volgend jaar neemt een nieuw team Unité over, en we kijken er naar uit om te zien hoe zij het tijdschrift relevant zullen houden en hoe zij hier hun eigen input aan zullen geven.

Veel leesplezier!
het Unité-team

U

AHA p.4

varia p.6

kalender p.7

in de kijker p.8

grensaftastend p.10

existenz p.12

(f)huiswerk p.13

week p.16

reportage p.18

buiten de lijnen p.20

op eigen bodem p.22

grensoverschrijdend p.26

op visite p.30

AHA

MET DOORZON INTERIEURARCHITECTEN

Doorzon interieurarchitecten werd zeven jaar geleden opgericht door Stefanie Everaert en Caroline Lateur. Stefanie studeerde interieurarchitectuur aan de Academie voor Schone Kunsten in Gent en Caroline studeerde eveneens interieur in Gent maar dan aan de Sint-Lucas Hogeschool voor Wetenschap en Kunst

Niet ver van het centrum van Gent in een torenhoge appartementsblok langs het water bevindt zich het bureau van de twee architectes. Op de elfde verdieping verwelkomt Stefanie me in het tot bureau omgetoverde appartement. Aangename kleuren en maquettes sieren de ruimte. We beginnen ons gesprek zonder Caroline maar mét een kopje ginger-lemmon thee.

Zijn er ervaringen uit je studie die je zijn bijgebleven of waaraan je nog vaak terug denkt?

Ik ben in één van mijn eerste jaren op studiereis gegaan naar Parijs. Het was heel boeiend om als beginneling in aanraking te komen met architectuur van grote namen als Le Corbusier. We bezochten moderne architectuur die me nu zelfs nog beïnvloeden in mijn werk. Ook maakten we een studiereis naar Milaan en andere Italiaanse steden en de palazzo's en andere klassieke architectuur maakten toen een blijvende indruk. Ik vind over het algemeen dat architectuur bezoeken, zij het klassiek of hedendaags, zeer motiverend is. Die reizen waren voor mij heel belangrijk en ook nu nog maken ze een groot deel uit van mijn inspiratie.

Hoe ging het dan verder na je studie?

Tijdens mijn studie zelf wou ik graag vakantiewerk doen, niet in de horeca maar bij een architect. Ik heb toen een aantal maanden bij Jo Crepain gewerkt, wat toen nog een relatief klein bureau was. Ik mocht daar als student al enorm veel doen en heb er zeer veel bijgeleerd. Ik was ineens beter voorbereid voor het jaar erna en dat wou ik nog eens doen. De zomer erna kon ik aan de slag bij Maarten Van Severen, ik werkte er tijdens mijn studie en ben er gebleven totdat hij is overleden. Op het bureau van Maarten kwam ik Caroline tegen. We begonnen samen aan een project en van het één kwam het ander. Doorzon bestaat nu al zeven jaar en we zijn gevestigd in Gent. We hadden allebei gestudeerd en gewerkt in Gent en zijn hier dan blijven plakken. Ons bureau hier vestigen was een

logisch gevolg.

Jullie bureau werkt op veel verschillende schalen. We zagen op jullie site zowel het ontwerp van een tapijt als een (fictief) voorstel van een masterplan. Is er een voorkeur in een bepaalde richting?

Wij doen alles denk ik even graag, we zijn naar al die schalen nieuwsgierig. Het is om te beginnen al heel vaag wat er van een interieur-architect gevraagd wordt. Het is niet duidelijk gedefinieerd en bezit in België geen geloofwaardigheid. Het was tof om in het bureau van Maarten te werken omdat hier zowel autodidacten ten dienst werden gesteld als technisch opgeleide mensen, zowel burgerlijk-ingenieur architecten als interieur-architecten, naar iedereen werd er geluisterd. We zijn er vaak met andere takken dan interieur geconfronteerd en hierin hebben we onze eigen weg gevonden, we zitten niet vast aan een bepaald stramien van verwachtingen. Er kan ook ongelooflijk veel, alles komt op een bepaald punt samen. Dit is bijvoorbeeld duidelijk te zien in ons project voor deSingel (zie verder in interview). Het ontwerp van de moskee ging verder dan alleen architectuur, het heeft een grote sociaal-maatschappelijke impact en tegelijk is het ook landschapsarchitectuur. We ontwierpen alles, van de tapijten tot op de schaal van stedenbouw. Het is supertof om via de binnenruimte te belanden in zo'n schaal, een plek in de stad. We werken altijd van binnen naar buiten, nooit omgekeerd, omdat dit voor ons de ideale manier is.

Hoe ontwerpen jullie voornamelijk? Met tekeningen en schetsen of eerder aan de hand van maquettes?

Wanneer we een aanvraag krijgen, voor om het even wat, een fictief gebouw, een badkamer, een vakantiewoning, ontvluchten caroline en ik het bureau. We gaan dan naar een bar en bij de koffie leggen we de eerste lijnen conceptmatig vast. We beginnen dan te schetsen en maken snelle collages, redelijk abstract zonder dat er autocad aan te pas komt. Daarna verzamelen we de waardevolle ideeën en testen we deze in autocad, vooral omdat we ook voor de maquettes een ruw plan als aanzet nodig hebben. Hierna maken we nog meer tekeningen en collages, enerzijds om aan de klanten het project duidelijk te maken maar belangrijker nog om de sfeer en het gevoel dat we willen bereiken, over te brengen. We zijn dus vooral bezig met collages in de ontwerpfase en later komen er pas maquettes bij kijken.

Wat is jullie meest interessante lopende project?

Onze tentoonstelling voor de reeks 'Jonge Makers Denkers Dromers' loopt momenteel in deSingel. Ik denk dat het interessant is om te zien omdat er een enorm engagement mee te paas ging. We kregen de vraag een jaar geleden en ik ben meteen beginnen lezen, over de islam en over de typologie van de moskee. Daarna zijn we in Gent moskee's gaan bezoeken, maar dit was letterlijk eerst zoeken. Ze zitten allemaal verborgen achter garages en kleine huisjes; op een bepaalde manier is dat analoog aan de plek die de islam heeft in de samenleving, namelijk aan de rand ervan.

Voor ons is deze fictieve opgave dan ook opgevat als

een realistisch project. We hebben de moskee geplaatst op de Vrijdagsmarkt, met opzet in het centrum van de stad. Niet dat we denken met onze architectuur de maatschappij te kunnen veranderen maar we willen het probleem toch een duidelijke plek geven. Deze centrale plaatsing in de binnenstad is misschien een van de enige onrealistische aspecten van het ontwerp, we zijn los over de historische architectuur heengegaan, zonder rekening te houden met de bestaande situatie. We willen monumentenzorg helemaal niet tegen de borst stoten hiermee, voor ons was het gewoon belangrijk dat het centraal is gelegen.

Het was een tijdrovend project maar we denken dat de tentoonstelling geslaagd is en weergeeft wat we wouden vertellen. Verder zijn we momenteel bezig met een vakantiehuisje in Italië en de woning van Caroline.

Hoe wonen jullie zelf en hoe was voor interieurarchitectes om een eigen woonst te ontwerpen?

Ik woon samen met mijn dochter in een appartement een verdieping lager dan dit bureau. Samen met mijn toenmalige partner Armand Eeckels (van Nu architectuuratelier), heb ik het een aantal jaren terug ontworpen en verbouwd. Ik vond het tof om mijn eigen ding te doen en het fijne is dat ik toen nog niet veel wist en daardoor gebeurde alles heel intuïtief. Het zit vol fouten maar ik woon er nog altijd even graag. We hebben toen echt de tijd genomen, ontwierpen de kleinste details en maakten zelfs de badkuip zelf.

Caroline is nu bezig met haar eigen woning, iets totaal anders dan die van mij. Het is een huis in de buurt van Gent met een grote tuin en een zwembad. Het project is een nul-energie-woning en het belooft heel indrukwekkend te worden. We werken er beide aan, samen met de broer van Caroline die eveneens architect van opleiding is. Normaal bij verbouwingen spreken we enkel een ingenieur aan, als er bijvoorbeeld een trap moet gemaakt worden of het ontwerp de ruimte structureel verandert, maar bij een ontwerp op zo'n schaal hebben we wel een architect nodig.

twee conceptbeelden voor een tapijt (doorzon) en het resultaat (Fien Muller)

Hebben jullie een droomproject of is er een plek waar jullie graag eens iets zouden willen ontwerpen?

Ik heb niet per se een droomproject. Ik denk dat ieder ontwerp met een goede opdrachtgever en veel vertrouwen een geslaagd project kan worden. Als het nu om een school gaat of een vakantiehuis in Zwitserland, het proces loopt meestal goed als de band in orde is. Hoe weten we dit op voorhand?

We gaan naar iedereen die ons vraagt voor een opdracht, we maken op voorhand geen selectie. Meestal wijst het zich al redelijk snel uit of we iets kunnen betekenen voor elkaar. Soms wordt het project afgehaakt na een voorontwerp als de samenwerking niet lukt of wanneer de opdrachtgever niet tevreden is en meestal gaan deze twee redenen hand in hand. We beginnen altijd vol enthousiasme aan een project maar geleidelijk aan zien we dat slechts een vierde van de projecten effectief gebouwd wordt. In het begin dachten we dat dat aan onze onervarenheid lag maar later beseften we dat dit heel normaal is.

Waar putten jullie inspiratie uit?

Ikzelf haal mijn inspiratie gewoon uit rondwandelen en rondkijken, op straat en op reis. Maar natuurlijk ook uit boeken en uit de architectuur van collega's als Atelier Bow-Wow en Junya Ishigami. Jan de Vylder is nog zo'n inspirerende bron en dan zijn er natuurlijk ook weer de grote meesters. Le Corbusier blijft terugkomen, ook al heeft hij waarschijnlijk plekken gecreëerd die ontzettend tiranniek zijn, toch beheerst hij de kunst van de architectuur als geen ander.

Daarbij komt het feit dat we in onze nabije vriendenkring worden omringd door muzikanten en kunstenaars. Dit fungeert een beetje als een kruisbestuiving, je neemt elkaar mee, je nodigt elkaar uit om naar elkaars werk te kijken en dat zijn belangrijke inspiratiebronnen. Gent is een hele fijne stad om te werken. Het is hier rustig op een of ander manier en toch valt er ook veel te beleven. Misschien sijpelt dat onbewust ook wel door in onze projecten.

Niet lang geleden besloot Vlees en Beton om een boekje uit te brengen over ons. Vlees en Beton is de eigen uitgeverij van de vakgroep stedenbouw en architectuur van de Universiteit Gent en geeft al jaren monografieën uit en essays over architectuur en aanverwanten. Voor deze uitgave moesten we dus het archief van zeven jaar doorzouren doorspitten, op zoek naar de meest waardevolle projecten en beelden. Uiteindelijk was dat het eerste reflectieve moment dat wij als bureau inlasten. Als architect sta je in de praktijk en heb je nauwelijks tijd om stil te staan bij je verwezenlijkingen. We zagen dan duidelijk een lijn in ons werk maar ook hoe we geëvolueerd waren, een hele interessante en confronterende taak. In het boekje zal ook een essay zitten van Christophe Van Gerrewey, misschien bekend van publicatie 'Werkelijkheid zonder Weerga'. Van Gerrewey heeft ook architectuur gestudeerd en volgde hierna nog een opleiding in de literatuurwetenschappen. Het is een architectuurcriticus die uitgaat van een bepaalde plek of een gegeven gebouw en hier een fictief verhaaltje rond schrijft. Architectuurkritiek in een fictieve essayvorm. Hij deed dit ook voor ons: hij bekeek heel ons oeuvre en schreef dan als buitenstaander een essay, hij kadert ons werk in de tijd en in de ruimte. Het liet ons op een andere manier kennis maken met het werk waar we mee bezig zijn geweest de afgelopen jaren en dit was heel verrijkend voor ons.

Zijn er boeiende architectuurbestemmingen die je ons kan aanraden?

Een architectuurbestemming die ik zeker kan aanraden is de Casa da Musica in Porto. Ik heb me er toen ik er voor het eerst kwam een hele dag aan vergaapt. Ik vind het op zich al een heel mooi gebouw maar als je dan in werkelijkheid ziet hoe goed het gebouw werkt,

hoe de mensen er rondlopen, dan wordt het eens zo magisch. Toen ik bij Maarten werkte, hielp ik mee de stoelen ontwikkelen voor de grote zaal. Een dag per week werkte ik toen voor OMA en ik dacht dat ik het gebouw door en door kende maar als je dat dan ziet leven in het echt...

Een andere inspirerende vakantiebestemming is Noorwegen. Ik ben er een aantal jaren geleden gaan wandelen. Geen hedendaagse-architectuur-trip maar deze traditionele architectuur sprak me erg aan.

Een derde inspirerende bestemming is voor mij de Maison-Bordeaux, eveneens van OMA. Ik werkte op dat moment als student mee aan de realisatie van het project, ik herinner me dat we er soms sliepen. Deze momenten waren voor mij heel motiverend en deden mij enorm veel zin krijgen om in de architectuur verder te gaan.

Ook de grenzen tussen architectuur en andere kunstvormen komen aan bod. Zijn er boeken, films of is er bepaalde muziek die je de lezers kunt aanbevelen?

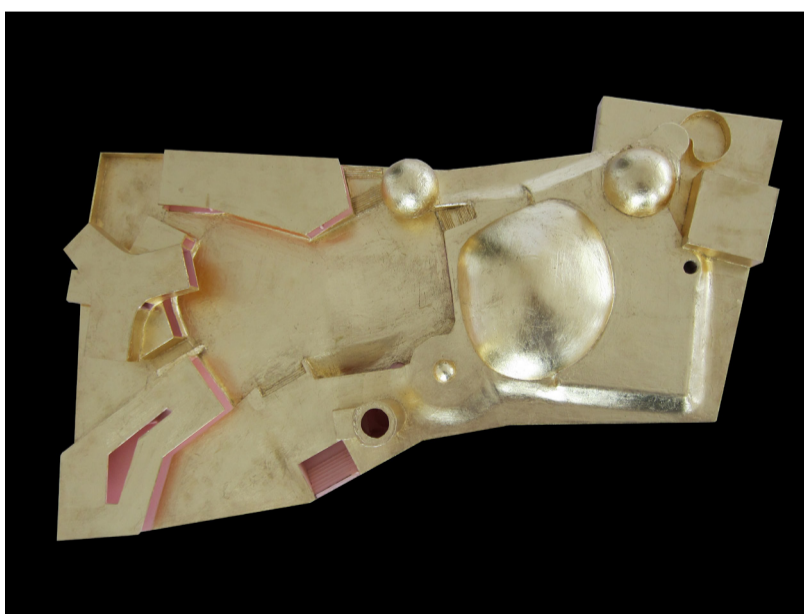
Ik lees alles wat in mijn handen komt, laatst was dit bijvoorbeeld Haruki Murakami. Ik voel me wel aangetrokken tot die andere wereld die Murakami voor zijn lezers creëert. Wanneer je het boek hebt dichtgeslaan en op weg bent naar de winkel, ben je nog steeds in de waan dat je in die fantasiewereld zit. Dit maakt zijn verhalen misschien ook zo inspirerend voor mij, dat je geprikkeld wordt op een andere manier. Ook las ik de laatste jaren veel van Philip Roth en doorspitte ik vele architectuurboeken. Ik ben geïnteresseerd in zoveel kunst, muziek, theater; ik ben een alleseter op dat vlak!

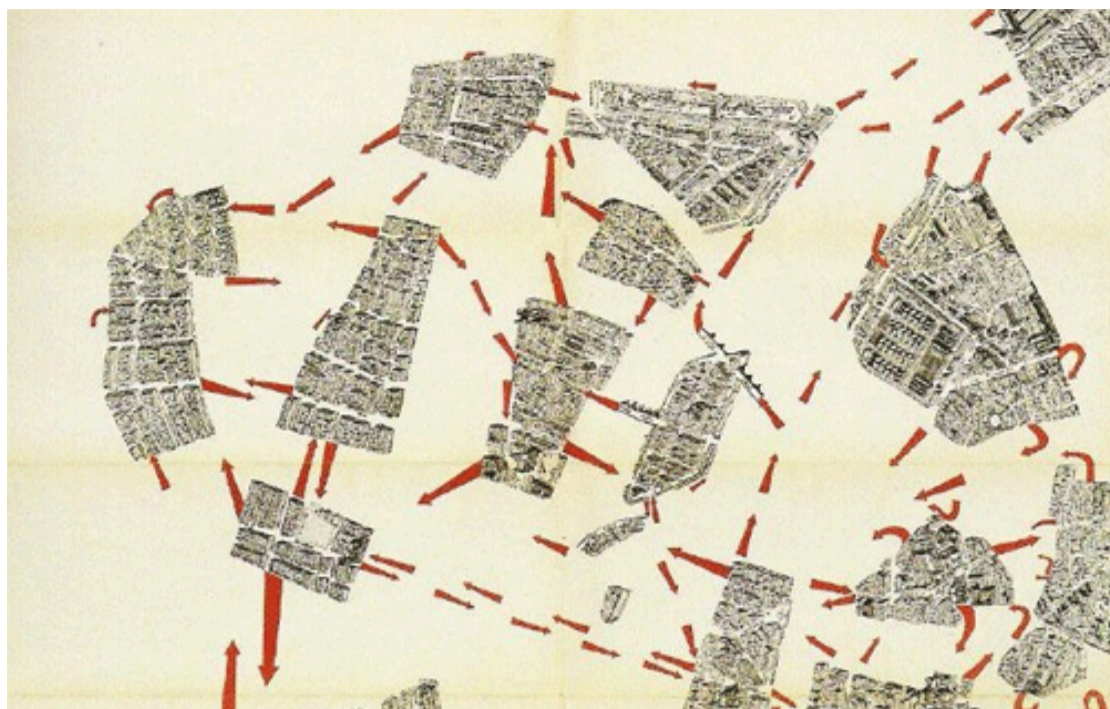
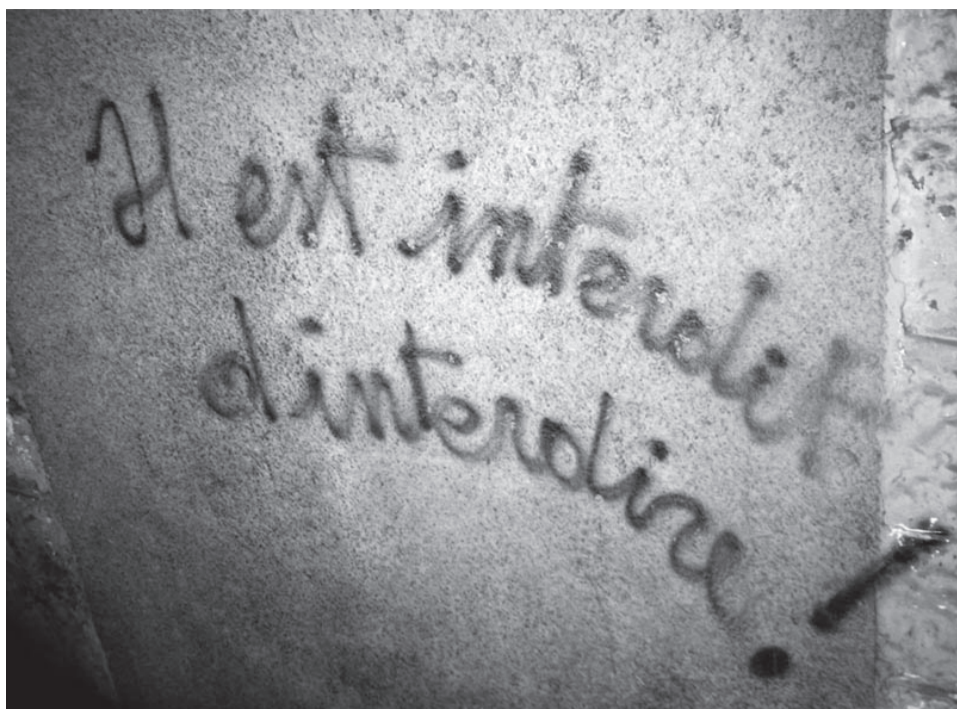
We wandelen het kantoor uit en op weg naar het koffiehuisje een straat verder ronden we ons gesprek af. Stefanie heeft er afgesproken met Caroline voor een werkbijeenkomst, ik nestel me neer op het terras met een kop koffie om dit gesprek uit te schrijven.

*tekst Lise Neirinckx
beeld doorzouren interieurarchitecten*

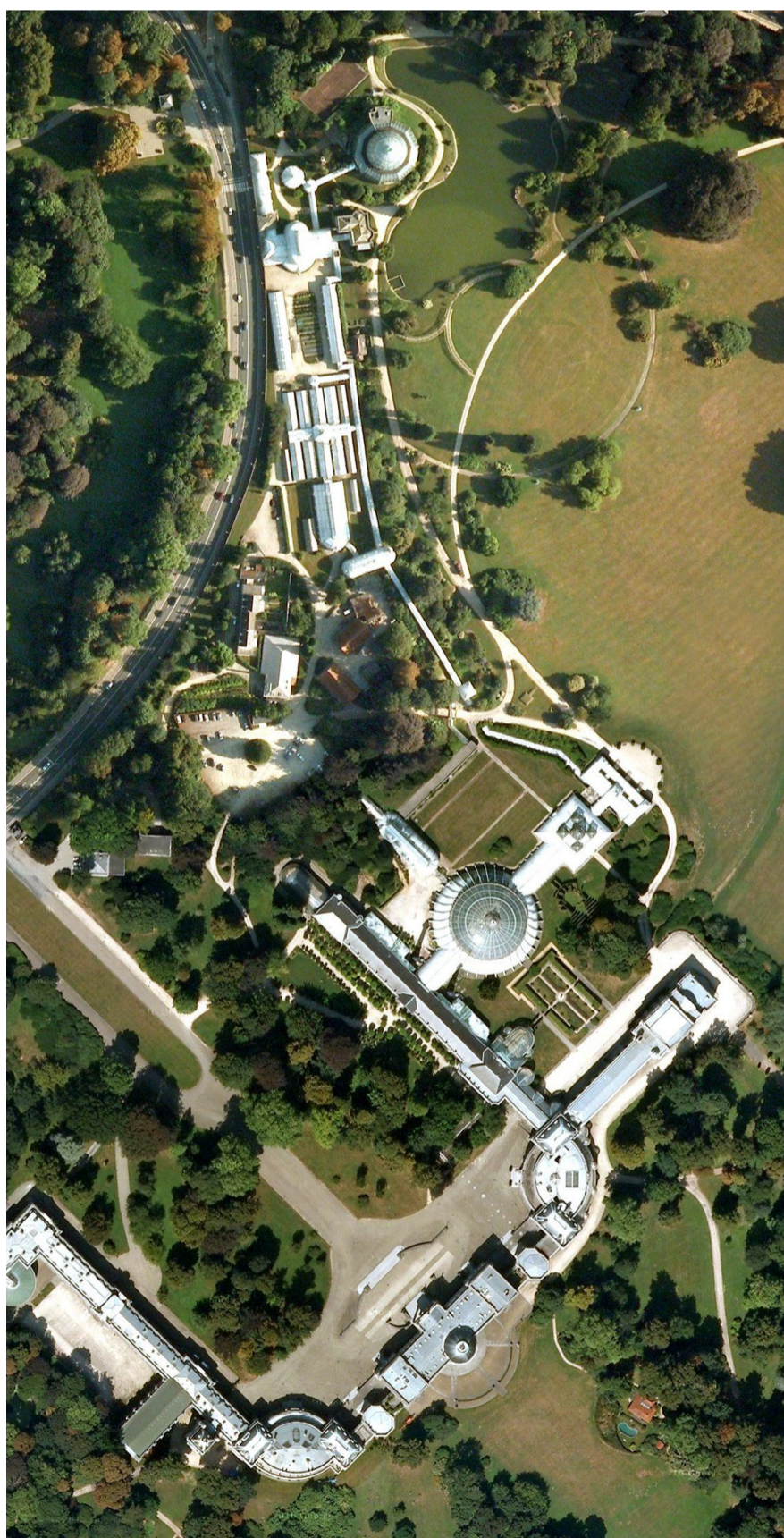
bovenaan: wandmeubel B&B (Stijn Bollaert)
eronder: zelfontworpen en -gebouwde badkuip (Frederik Vercurysse)
midden: ontwerp moskee voor tentoonstelling 'jonge makers denkers dromers' van deSingel (doorzouren)
onderaan: eigen woonst (Frederik Vercurysse)

GEDATEERD ? 1967

De situationisten vormden een politiek geëngageerde kunststroming in de jaren zestig. De beweging wilde zich niet nestelen in de spektakelmaatschappij die toen vorm kreeg door de nieuwe media maar pleitte voor een non-stop verzet en revolutie om zo een evenwichtige wereld op mensenmaat te verkrijgen. Een belangrijk punt voor hun was de psychogeografie: de stad moest bevrijd en ontdaan worden van planning en bureaucratie. De stad moest (terug) avontuurlijk en spannend worden, ze moest inspelen op de nood en de verlangens van iedere persoon. Psychogeografie verbindt de plaats met de geest. Geen buitenissige planning maar een stad die werkt voor ieder individu.

DE WANDELING

Een architect mag zich al eens ontspannen. In deze rubriek gaan we elke editie op wandel, in de hoop dat u in onze voetstappen kan treden, of alleen maar kan beamen hoe intens men kan genieten van doelloos flaneren.

Soms maakt het feit dat een plek verboden is, of beperkt toegankelijk het tot iets speciaals. De serres van Laken zijn zo een bestemming. Het hele jaar door wordt er gewerkt naar die drie weken dat het wél open is voor publiek: de beplanting wordt uitgedund, bijgesnoeid, en zelfs grondig gemanipuleerd opdat die drie weken een uitbundig festijn vormen van bloemenpracht en fris groen. Dat gebeurt nu al decennia zo op verzoek van de koning bouwer Leopold II.

Geen dwaling deze keer, geen onbekende route. Het is een wandeling die veel lijkt op een museumbezoek. Een snelle bus zet ons af op de oprit van de koning. We gaan door de poort binnen en wandelen de grote oprijlaan op. Het u-vormige complex tekent zich af met in het midden de koninklijke vertrekken, rechts de stallen, en links de orangerie met daarachter het volledige serre-complex. Wat meteen opvalt zijn de eeuwenoude bomen die hier al een indruk van de botanische rijkdom geven. En ze spreken van de koloniale grandeur en protserigheid die zich hier nog steeds afspiegelt.

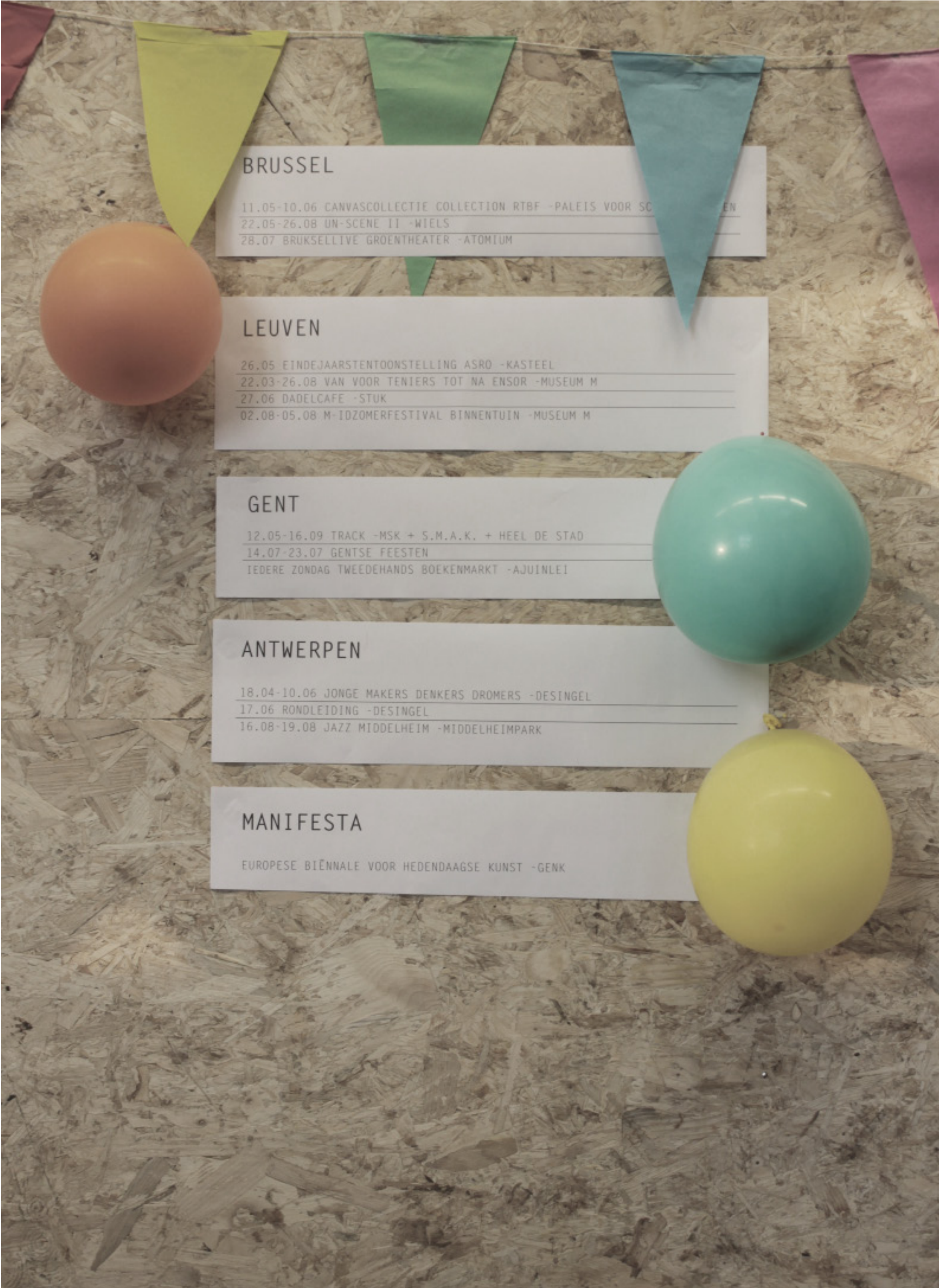
Het park, de serres en het paleis van Laken werden ontworpen door Alphonse Balat, een vertrouweling van Leopold II. Het duurt niet lang of we zijn met onze uitgebreide groep net zo goed begeistert door de architectuur van de serres als door de nooit geziene planten. De ruimtes waardoor we wandelen zijn uniek. Het weerbarstige overgedimensioneerde staal met haar unieke patina werkt samen met het ietwat diffuse licht dat van de gewitte glazen komt. De monumentaliteit van de centrale wintertuin is fantastisch. De ouderdom van het gebouw draagt bij tot de schoonheid en tegelijkertijd drukken deze glas en

staalstructuren een verstild beeld uit van het blijvende optimisme van de moderniteit. We blijven rondlopen met een dubbel gevoel, want ondanks de schoonheid beseffen we maar al te goed dat deze serres met congolees bloedgeld zijn neergezet (en dit is lang niet het enige gebouw in België)

De zorgvuldig geënceneerde wandeling, ook door een deel van het park, laat ons vele facetten zien, maar een blik op het plannetje doet ons al vermoeden dat het maar een tipje van de ijsberg is dat we te zien krijgen. De verwondering dringt pas echt door in de kilometerlange gang die de serres verbindt en die je in de route als een soort terugweg neemt. De ritmiek en bloemenpatronen in deze gang dragen je ver weg. Het einde van de route brengt ons terug in de centrale koepel van de wintertuin. We zetten ons neer aan de rand van de tredes die naar het centrale vlak leiden. De betegelde vlakke wordt omzoomd door dichte struiken en de hoogste palmen van de collectie. Een gravure is genoeg om ons de luisterrijke diplomatieke feesten en staatsbanketten in te beelden. We voelen de verwondering van de 19de eeuwse kleine bourgeoisie die nog nooit een tropische plant had gezien, laat staan een palmboom en plots in deze andere wereld terecht kwam, een gevoel dat ons ook nog steeds lijkt te raken.

Los van de koloniale context spreken de serres van Laken van een soort van optimisme en radicale daadkracht, en een besef van de inzet van architectuur voor haar doeleinden, dat in haar constructieve schoonheid (zeker niet eenvoudig) de florale prestigecollectie ondersteunt.

tekst Pieter-Jan Peeters

BRUSSEL

11.05-10.06 CANVASCOLLECTIE COLLECTION RTBF -PALEIS VOOR SC... EN
22.05-26.08 UN-SCENE II -WIELS
28.07 BRUKSELLIVE GROENTHEATER -ATOMIUM

LEUVEN

26.05 EINDEJAARSTENTOONSTELLING ASRO -KASTEEL
22.03-26.08 VAN VOOR TENIERS TOT NA ENSOR -MUSEUM M
27.06 DADELCAFE -STUK
02.08-05.08 M-IDZOMERFESTIVAL BINNENTUIN -MUSEUM M

GENT

12.05-16.09 TRACK -MSK + S.M.A.K. + HEEL DE STAD
14.07-23.07 GENTSE FEESTEN
IEDERE ZONDAG TWEDEHANDS BOEKENMARKT -AJUINLEI

ANTWERPEN

18.04-10.06 JONGE MAKERS DENKERS DROMERS -DESINGEL
17.06 RONDLEIDING -DESINGEL
16.08-19.08 JAZZ MIDDELHEIM -MIDDELHEIMPARK

MANIFESTA

EUROPESE BIËNNALE VOOR HEDENDAAGSE KUNST -GENK

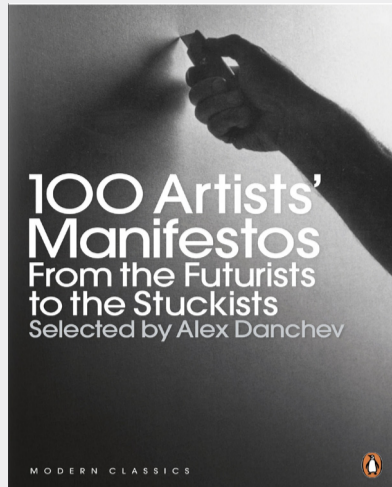

URBAN HACKS, FLORIAN RIVIÈRE

Florian Rivière is een Hacktivist, met het collectief 'democratie creative' begon hij in Straatsburg heel actief met kleine ingrepen in de publieke ruimte. De ingrepen zorgen er telkens voor dat de stadsbewoner uitgenodigd wordt om een deel van de publieke ruimte op te eisen, voor zichzelf, of met een kleine groep. De ingrepen houden ergens het midden tussen stedelijke ontwerp en DIY, maar allen hebben ze een spontaan kantje gemeen. Het werk van Rivière raakt op kleine schaal heel veel mensen. Het heeft iets heel uitdagend, het test de functionaliteit van de plek en vraagt de passant om directe interactie met de publieke stedelijke ruimte.

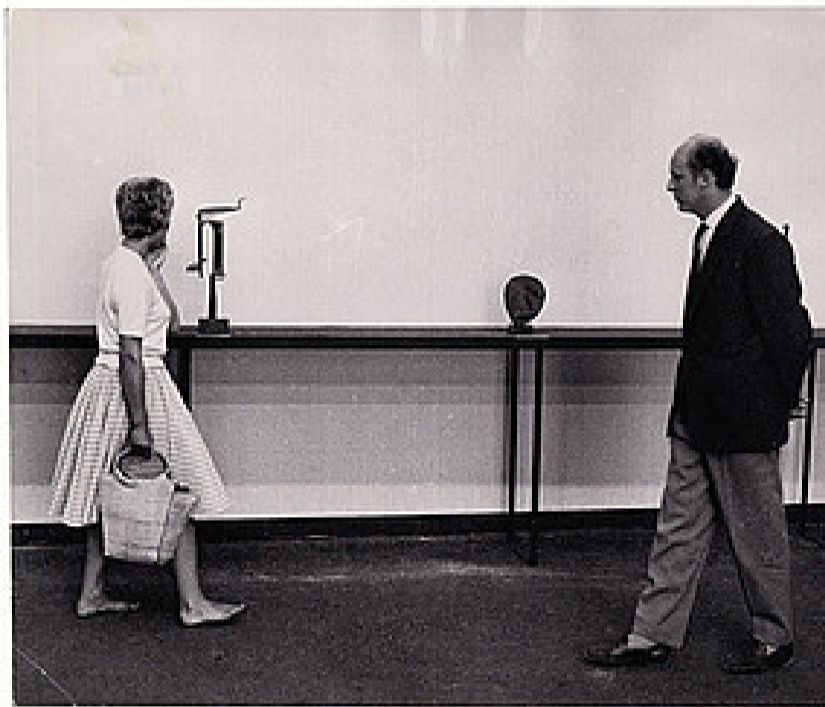
Momenteel verblijft en werkt Rivière in Berlijn. Het beeld is een voorbeeld van een ingreep daar waarbij hij de bestaande vuilnisbakken omkeert en deze tot een zitelement maakt. Of hij bevestigd drie winkelkarretjes aan een draaiend reclamebord, waardoor dit plotsklaps een carroussel wordt. Het is duidelijk dat deze installaties ook een ludiek kantje hebben, en dat maakt ze zo waardevol als vluchtige ervaring in de stedelijke context.

beeld Florian Rivière

100 ARTISTS' MANIFESTOS

Penguin Modern Classics bundelde honderd invloedrijke kunstenaarsmanifesten uit de afgelopen honderd jaar in '100 artists' manifestos'. Het is enerzijds een verzameling van manifesten die alom gekend zijn of die een grote rol spelen in het collectief geheugen maar ook minder bekende figuren en stromingen van even belangrijke aard worden belicht in de uitgave. De teksten geven je een inzicht in de hedendaagse stromingen die uit onderlinge reactie en evolutie zijn ontsproten. Een breed spectrum van architectuur, beeldende kunst, literatuur en film wordt behandeld en los van de flagrante stellingname zijn het daarenboven ook nog vaak literaire parels die, hoewel ze niet per se stroken met je eigen artistieke of politieke voorkeur toch de moeite waard zijn om eens te lezen. Het handelt over de maatschappij, reflecteert over het verleden, droomt over de toekomst en de overtuiging die bovendien uit de manifesten voortkomt, is uiterst stimulerend en inspirerend.

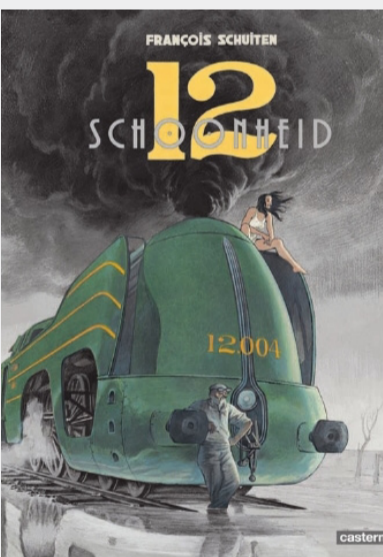

DOCUMENTA

Documenta wordt beschouwd als de belangrijkste internationale tentoonstelling voor hedendaagse kunst en vindt om de vijf jaar plaats in Kassel. Voor de dertiende editie verzamelden de curators dit jaar meer dan 160 artiesten voor een diverse collectie die zowel beeldhouwkunst als performance omvat, schilderkunst en fotografie maar waar ook wetenschap, literatuur en ecologie aan bod komen.

Een uitgelezen moment voor een cultureel verantwoord bezoek aan Duitsland deze zomer.

meer info: d13.documenta.de
beeld Documenta

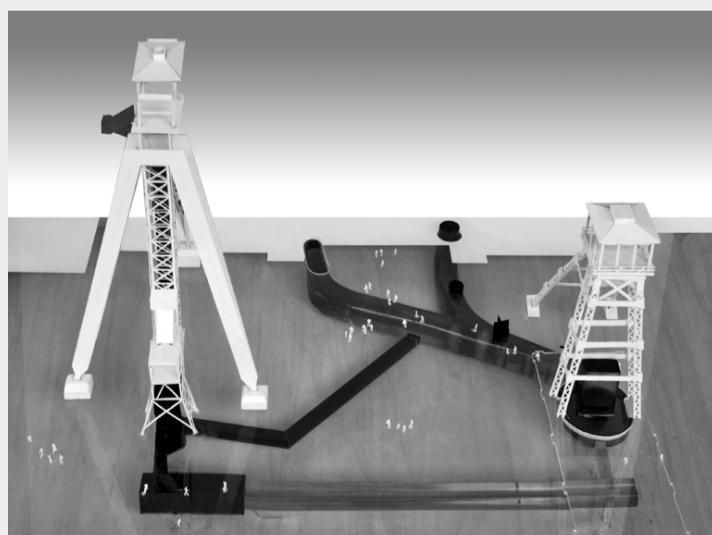
SCHOONHEID, FRANÇOIS SCHUITEN

François Schuiten kennen we al van de stripreeks duistere steden die hij samen met Benoît Peeters creëerde, hij werkte ook visuele en architecturale concepten uit voor de films als 'Mr. Nobody' en 'The Golden Compass', waarin je zijn stijl herkent. Nu brengt hij zijn eerste solo-album uit 'schoonheid'. Het hele album is een ode aan de kracht van de stoomtrein, die de moderniteit heeft aangezwendeld. Schuiten bestudeerde één locomotief tot in elk detail, een prachtige machine waarvan er nog maar 3 bestaan, waarvan er één in het depot van Leuven zijn rustplaats heeft. De locomotief is prachtig en groots weergegeven en wordt 'schoonheid' door het personage van de mecanicien Léon Bel, het verhaal spint zich rond Léon Bel die de locomotief van de ondergang wilt redden en zo in bevreemdende situaties terecht komt. Een heerlijk modern verhaal en een ode aan de machine-esthetiek.

SNAKE DANCE

Niemand weet eigenlijk wie hij is, maar Manu Riche is zodoende de beste documentairemaker van ons land. Voor zijn nieuwe documentaire werkte hij samen met de Engels-lerse schrijver en scenarist Patrick Marnham. Het verhaal van de film gaat over het ontstaan van de atoombom, maar net zo goed over de lange reis die er aan voorafgaat. We volgen het pad van Leopold II op zoek naar plekken in Congo waar men Uranium kon winnen, naar Los Alamos in de VS waar Oppenheimer en zijn team de bom ontwikkelde en naar Hiroshima en Nagasaki, waar in 1945 de bom werd gebruikt. Maar een tweede rode draad loopt in de film, deze gaat over een iconografie bij het onderzoek naar beschavingen en culturen, naar het onderzoek van de antropoloog Aby Warburg, die onder andere de Pueblo indianen en de Hopi stam bestudeerde, deze leefde toevallig vlakbij het befaamde Los Alamos kamp. Snake Dance gaat over de moderne mens en de keuzes die hij dient te maken. De mens maakt net als Prometheus fatale keuzes, die hem alleen achterlaten in een wereld vol chaos. De tweespalt tussen de primitieve stammen die terugkomen in de film, en het opgebouwde verhaal over het ontstaan van de atoombom is prachtig in beeld gebracht.

C-TOUR

Op de voormalige mijnsite van Genk, waar het gekende C-mine huist, heeft Nu-architectuuratelier een belevingsruimte ontworpen die je laat kennismaken met het industriële erfgoed van de stad. Het zorgvuldig uitgestippelde pad voert je door de ondergrondse gangen en brengt je ook tot een panoramisch uitkijkpunt op de grote mijnschacht. Nu-architecten kleedde de route aan met een interessante vormtaal en deze past zo in het door 51N4E ontworpen geheel.

beeld NU-architectuuratelier

THE REAL ESTATE, AL/ARCH - AVI LAISER ARCHITECTURE

Grenscondities leiden vaak tot verwaarloosde ruimtes die echt een heel spectrum aan tijdelijke activiteiten en verschillende soorten mensen kunnen herbergen. Bat-Yam in Israël is een dichtbevolkt gebied waar de meeste mensen in modernistische huizenblokken wonen. De straat waarin het project zich bevindt eindigt abrupt tegen een massieve betonnen wand die als akoestische buffer voor de snelweg moest dienen. De architecten wouwen net hier een plek voor ontmoeting en persoonlijk contact maken, en tegelijkertijd die grensconditie koestert. De titel van het project, die ook in neon-roze op de houten facade staat die zich naar de straat keert refereert ernaar dat de echte waarde in een dichte stad als Bat-Yam publieke ruimte is. Opmerkelijk is het groot (ingespoten) betonnen deken dat zich over de hoge akoestische bufferwand legt; waardoor kinderen tot boven erop kunnen klimmen. Uitsnijdingen hierin vormen ontmoetings-, zit- en verstopplekken. Het textiel blijft enigszins manipuleerbaar waardoor een unieke ervaring ontstaat voor de gebruikers.

PALAIS DE TOKYO

Parijs' Museum voor moderne kunst was al groot, maar nu is het immens. Het heeft nu 22000 vierkante meter aan expositieruimte. Het palais de Tokyo was voordien gekend voor zijn krakerspaleis-look. Maar nu zijn de muren gewit, een reeks van hoge kwaliteitsruimtes zijn geïnstalleerd die weer een nieuw soort van kunst kunnen kaderen. In de tien jaar dat het Palais de Tokyo een werf bleef kwam er veel kritiek omdat er veel politieke menging was. Maar de populariteit van het palais de Tokyo dat nog steeds een groot deel van haar informele ruimtes koestert is nog steeds heel groot. Het Palais de Tokyo is ook uitgegroeid tot veel meer dan een tentoonstellingsruimte. Zonder vaste collectie pioniert het op vlak van onderzoek en de creatie van hedendaagse kunst. Zo pakt het Palais de Tokyo meteen uit met speciaal werk vanaf de heropening. 'Death of a King' heet het afgebeelde werk van Ulla Von Brandenburg dat een skateboard ramp combineert met een theater set op een zeer grote schaal. Psychedelische kleuren en kostuums vervolledigen het plaatje, and beschrijving op een romantische manier de 'commedia dell'arte van hedendaagse kunst'. Oordeel vooral zelf wanneer je Parijs bezoekt.
beeld Palais de Tokyo

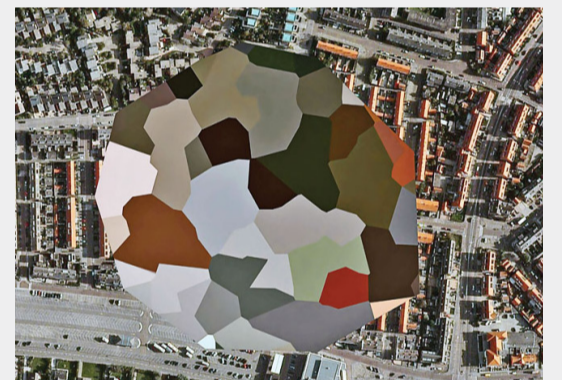
LOS ANGELES STORMKANAAL

Iedereen kan zich de beelden wel voor de geest halen, het enorme iconische betonnen kanaal dat door Los Angeles loopt is al in ontelbaar veel films de revue gepasseerd. Achtervolgingen, moorden en schimmige deals, het heeft het allemaal gezien. De kanalen zijn toch wel zeer droge vormen van noodinfrastructuur. Ze moeten de stormvloed na hevige regenval afleiden. Maar het ziet ernaar uit dat hollywood niet lang meer gebruik zal kunnen maken van deze grimmige locaties. De stad Los angeles wilt de LA rivier heraanleggen, waardoor er een gigantisch waterfront ontstaat en publieke ruimte. Ondanks de crisis worden er in heel de VS geld gepompt in allerlei binnenstedelijke projecten. Chicago gaat het grootste stadspark van de VS bouwen, New York zet zich volledig in op fietsinfrastructuur, Atlanta bouwt een parking. Het beeld van de Amerikaanse autostad maakt dus massaal plaats voor een meer leefbare stad met plaats voor traag verkeer en groene ruimte.

HERBESTEMMING BERLIJNSE LUCHTHAVENS

Bijna iedereen zal wel de iconische tempelhof luchthaven kennen in Berlijn. Het prachtige gebouw wordt aangevuld met een gigantische stedelijke leegte. Een plek waar het heerlijk vertoeven is en die de ruimte biedt voor unieke initiatieven die anders niet in de stad kunnen plaatsvinden. Het valt te vergelijken met de Tour&Taxis Site in Brussel, ook zo een waardevolle stedelijke leegte, maar toch een die in het niets vervalt bij de schaal van Tempelhof. Berlijn open binnenkort een nieuwe luchthaven, die zal kortweg BER heten. Daarmee komt dan naast Tempelhof en de voormalige britse luchtbasis Gatow ook nog de Tegel luchthaven vrij. Alle 3 in de Berlijnse stedelijke agglomeratie. Het was dan ook meteen duidelijk dat dit een enorm potentieel heeft. De Tempelhof site werkt al fantastisch, maar toekomstige ideeën dragen bij to een open debat. Zo was er het idee van een diffuse wereldtentoonstelling die zich uitspreidde over het terrein van tempelhof, en komt er een gigantische tuinshow op de site. Leegte wordt zeldzaam in de stad, maar kan zo veel opvangen, men kan er dus zowel grote ambities voorleggen als een heel voorzichtige aanpak

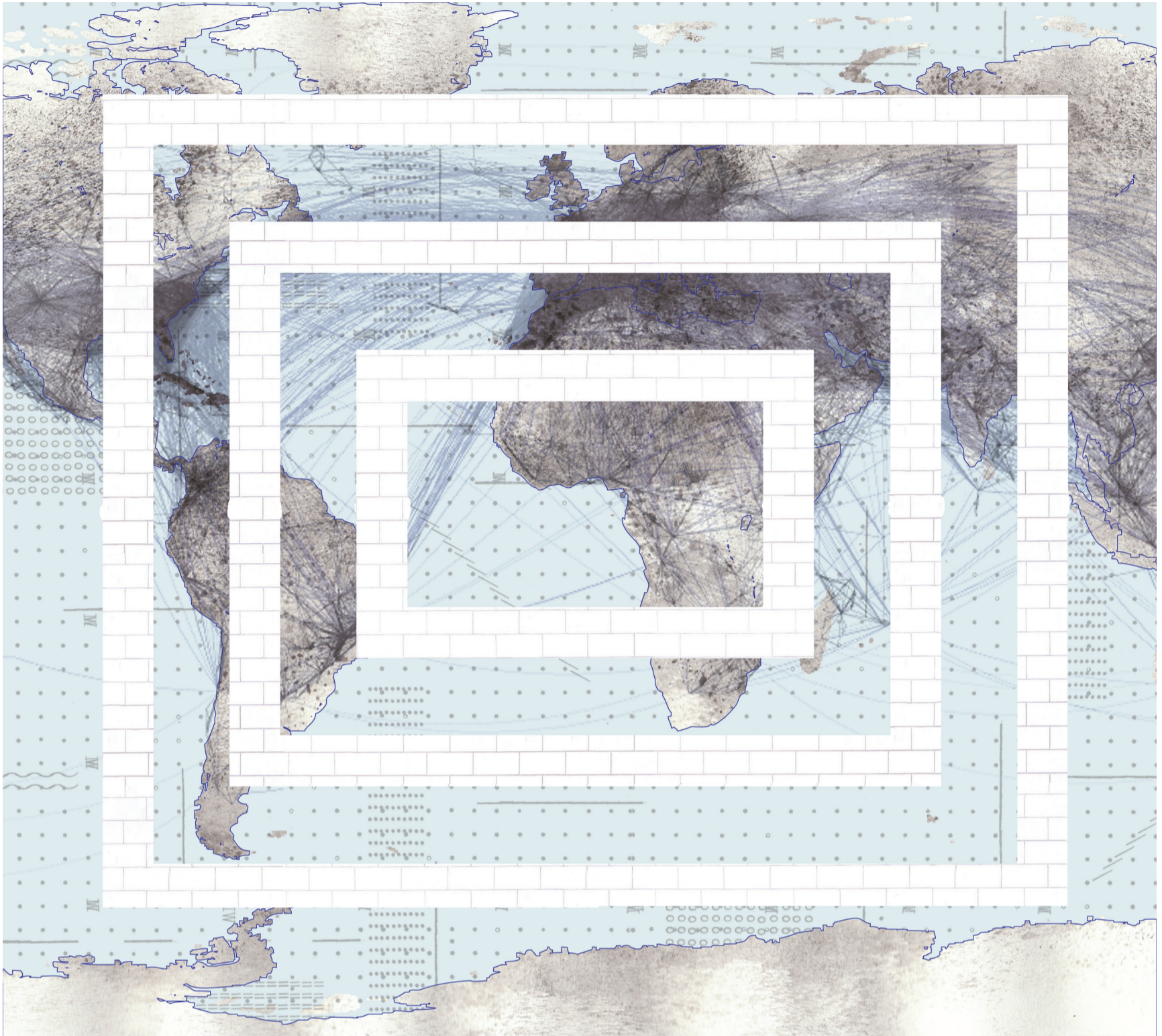
NEDERLANDSE CENSUR ESTHETIEK

Censuur; dan denken we meteen aan totalitaire regimes en onderdrukking... Inderdaad er wordt heel wat gecensureerd op de wereldse bron van informatie, en niet het minste op het internet. Daarom is het opmerkelijk dat een klein en democratisch land zoals Nederland ten volle gebruikt maakt van het recht om de satelietfoto's die google publiek maakte te censureren. Echter zij doen dit op een geheel Nederlandse manier en dan wel bijzonder stijlvol. Het lijkt een kunstig geschreven algoritme te zijn dat deze censuur genereert. Ze wekken de indruk op van een vrolijk landschap met een kleurrijk patroon. Er is heel wat variatie, het gaat van bijna onzichtbare groene patroontjes in de velden, op de locatie van een NAVO opslagplaats, tot helle kleuren en monolithische vormen boven een overheidsgebouw in stedelijke context. Buitengewoon fascinerend om op zoek te gaan naar deze pareltjes van censuur. Mishka Henner verzamelde in 'Dutch Landscapes' een hele mooie reeks (voor diegenen die niet zelf op zoek willen gaan).
beeld Mishka Henner

KERNFUSIEREACTOR, EEN NIEUWE TYPOLOGIE

In Zuid-Frankrijk wordt er volop gebouwd aan 's werelds eerste kernfusiereactor, die komt in een oude kalkzandsteengroeve. Voor grote nutsgebouwen wordt er vaak heel typologisch ontworpen, maar nu bouwt men een geheel nieuwe typologie van nul af aan, dat gebeurt zelden. Kernfusie wordt vaak opgehemeld als dé manier van energiewinning in de toekomst, maar enig scepticisme is altijd op zijn plaats, deze centrale zal een goede test zijn voor deze nieuwe technologie. De hele opzet blijft futuristisch aandoen, wordt hier echt een artificiële zon gemaakt? Als alles goed gaat wel, en wel een die 10 keer feller zal branden dan de onze. Technisch gezien zal de reactor opnieuw en opnieuw de reactie nabootsen die ook op de zon gebeurt. Kernen van waterstofelementen zullen fuseren om helium te vormen, waarbij meer energie vrijkomt dan het proces vraagt. Dat is uniek want nog geen enkel toestel dat de mens heeft gemaakt heeft hiertoe in staat. De beelden die we hier meegeven tonen een soort van betonnen veld, deze gedrongen elementen zullen de kern van de allereerste fusiereactor torsen. Verder wordt heel de groeve met haar kaarsrechte wanden ingebetonned ter bescherming van de reactor, een fascinerend zicht. Nu is het afwachten op de geboorte van een nieuwe ster.
beeld ITER

GRENSAFTASTEND

Wereldwijd verplaatsen we ons steeds sneller, grenzen vervagen of verdwijnen. In ons mobiliteitsnetwerk speelt de stad een essentiële rol, daar merken we een vertraging men zet er in op leefbaarheid en stedelijke cultuur. Een kijk op het moderne optimisme dat dit meebrengt en haar schaduwzijde en op de figuur van de flaneur en de de migrant: helden van de moderniteit ?

Een hernieuwd optimisme

Over heel de wereld sluit zich een netwerk van (hyper)mobilititeit. We hebben de mogelijkheid om verder te reizen dan ooit, maar vooral de snelheid ervan neemt toe. Vliegtuigreizen zijn vandaag vanzelfsprekend. Dit brengt enorm veel mogelijkheden met zich mee, maar het tart ook voortdurend de draagkracht van onze planeet.

Dé knooppunten in dit globale netwerk zijn ongetwijfeld de grootsteden. De 21ste eeuwse Westerse stad ondergaat ingrijpende veranderingen. Er wordt algemeen gezien volop ingezet op stedelijke identiteit en leefbaarheid. Stedelijk wonen, in de brede zin van het

woord, is nog nooit zo populair geweest.

Je zou dus kunnen zeggen dat de snelheid van bewegen in de steden afneemt, letterlijk en figuurlijk. Stel het zwart-wit en het beeld van de 20ste eeuwse metropool van congestie en mobiliteitsparaphernalia staat tegenover het hoopvolle 'beeld' van de 21ste eeuwse stad als een leefbaar landschap.

Die herwonnen stadscultuur wordt gevierd. De Citytripper is dé flaneur van de 21ste eeuw. De 'flâneur/flâneuse' als moderne stedelijke figuur zag het licht in de 19de eeuw mede dankzij auteur en poëet Baudelaire. Het is iemand die wandelt door de stad om haar te beleven, uniek in zijn dubbele rol van observator én deelnemer van de stadscultuur.

De flâneur of flâneuse vertegenwoordigt daarmee het optimisme

van de moderne tijd, een held van de moderniteit.

Een stap verder gaat het situationisme (zie "gedateerd(?)"). Ivan Chatcheglov publiceerde de tekst 'Formulaire pour un Urbanisme Nouveau' in 1953. De situationisten koesterden het idee van de 'dérive continu'. Elke wijk van een stad was uniek en gaat ten volle op in die rol. De belangrijkste bezigheid van de stadsbewoner was het continu ronddwalen door de verschillende wijken van de stad. Deze vrijetijds-utopie sluit sterk aan bij het dadaïsme en werd gekenmerkt door enkele belangrijke disciplines als de psychogeografie. Maar stel je voor dat dit ideaal van de stad van de situationisten voltrokken wordt in het netwerk van steden, met elke stad zijn unieke eigenschappen die te beleven zijn dankzij ons mobiliteitsnetwerk. De echte wereldburger beweegt zich van stad naar stad in een fantastische roes. En vrije tijd is nu net dat wat we als studenten wel hebben of kunnen nemen. Statistisch gezien maken we deel uit van een heel mobiele groep. We reizen veel en hebben daar de tijd en vaak ook het geld voor. De citytrip is daarmee een tekenende 21ste eeuwse uitvinding en ondertussen een evidente reis.

Dit brengt een exponentiële toename in luchtverkeer met zich mee. Deze ontwikkelingen waren wel al veel vroeger terug te vinden bijvoorbeeld in de welvarende Verenigde Staten waar de luchtvaart in de jaren 50 zich al enorm snel ontwikkelde. Het was een race om zo goed mogelijk stad en staat te verbinden. Terwijl de student in België de trein naar huis nam in het weekend, sprong de Amerikaanse student het vliegtuig op, een schaalverschil, maar net omdat het bijna met hetzelfde gemak gebeurt zegt het iets over onze situatie. Vandaag zien we dat Europa met gemak de VS heeft bijgebeend en zelfs overschaduwd met haar vliegverkeer. De evidentie en frequentie waarmee we het vliegtuig nemen is heel groot. Het nemen van een hoge snelheids trein wordt al minder evident. De stap van reizen met een auto naar reizen met een vliegtuig is gigantisch: zowel in snelheid als in afstand als in impact op het milieu. Wat wordt de volgende stap? hoever zijn ruimtereizen nog?

In dat opzicht is het idee van de wereldreis interessant, het blijft een romantisch beeld: een langdurige reis waar het plezier van het onderweg zijn vaak primeert op de af te werken bestemmingen. Toch zien we dat vandaag voor velen een wereldreis een vluchtige aaneenschakeling is van bezoeken aan de grote wereldsteden. En dat het zo bovenal zo een veel laagdrempeligere reis wordt voor iedereen die zo'n verpakte vorm van reizen kan betalen.

Voor ons als architectuurstudenten is het heel boeiend, die kans op stadsbeleving over heel de wereld. Toch blijven we meestal met onze beide voeten goed geworteld in onze thuisbasis. De citytripper is dus toch niet echt de moderne held die de flâneur hoort te zijn.

De migrant, in de volle zin van het woord, kan wel een moderne held zijn. Hij vertegenwoordigt zowel de grootste mogelijkheden van vandaag als een van de meeste actuele problematieken. Je zou kunnen zeggen dat de migrant in zijn situatie een bewuste keuze maakt om zijn thuis/land te verlaten, dit maakt hem nog in geen geval tot een vluchteling. Onderwijs, werk, liefde, redenen genoeg om je te ontwortelen en op zoek te gaan naar een nieuwe plek. Culturele en taalkundige verschillen zijn vandaag geen grote barrière meer, net zoals het plaatsen van de eigen cultuurbeleving dat niet meer is.

Terug naar de Stad. Brussel, onze enigegrootstad, heeft het potentieel om hier een speciale rol in te spelen. De recente tentoonstelling 'Brussels 2040' in de BOZAR was een diepgaande blik in de toekomst van de stad. 3 teams werkten een verregaand ontworpend onderzoek naar scenarios voor de stad in 2040. 51N4E, LAUC & Bureau Bas Smets noemden (zo een) HUN scenario treffend 100%Foreigner-100%Brusselian. Brussel heeft vele kwaliteiten, zo ook het inclusieve vermogen van de stad. 'Het ontbreken van een dominante cultuur maakt het tot een plek waar iedereen zich thuis kan voelen: een plaats waar men zich tegelijk internationaal en lokaal kan voelen', aldus het team. Hierin zou de kracht van Brussel kunnen liggen als 21ste metropool,

'Glocality'-een combinatie van globaal en lokaal- is het kernwoord. Het spreekt van een direct optimisme dat voorkomt uit de internationalisering. Aan de ene kant het geloof in het multiculturele spectrum dat een stad kan dragen, in ontmoeting, confrontatie en

uitwisseling. Aan de andere kant de concreet ruimtelijke dimensie ervan: de publieke ruimte en het stadsweefsel dat deze fenomenen draagt.

Schaduwzijde

Er is een schaduwzijde aan dit mondiale optimisme dat zeker even diep geworteld is, maar niet tot het collectieve bewustzijn behoort. Voor een Europeaan zijn de beelden van de afrikaanse migranten die in gammele bootjes de oversteek wagen naar het Europese vasteland misschien wel het meest gekende. Ons globale netwerk biedt vele kansen, maar het blijft een bittere pil voor velen. Kansen bieden zich niet aan iedereen aan.

Internationale grenzen mogen dan wel vervagen. Een angscultuur en beveiligingsmanie roepen heel wat nieuwe barrières in het leven. De militarisering van de grens tussen de VS en Mexico, of tussen Ceuta, Spaans grondgebied, en de Afrikaanse landen zijn extremere voorbeelden. Maar de politieke barrière die 'fort Europa' optrekt moet op dat vlak ook niet onderdoen. Inclusie mag dan wel het speerpunt vormen van ons optimistisch samenlevingsbeeld, exclusie is de tool van ons neoliberale politieke en sociale model dat ons de individuele vrijheid en middelen biedt om aan dat beeld te werken. Een heel dubbel moment dus.

Dit is ook heel voelbaar in de stad en het gebouwde weefsel. Privatisering is nog steeds een kernwoord in de stedelijke ontwikkeling, het bevordert efficiëntie op allerlei vlakken en architecturale kwaliteit, maar boet vaak in aan ruimtelijke kwaliteit en algemeen belang voor de stad. Het lijkt alsof we er wel in slagen om onze steden te verfraaien, maar het blijft zoeken naar een echte civiliteit die de basis vormt voor een inclusieve stad.

Een historisch interessant context is die van de rellen in Los Angeles in 1992 en wat die op stedenbouwkundig vlak met zich meebracht. De aanleiding was de vrijspraak van 4 politie agenten die de motorrijder Rodney King hadden mishandeld, 6 dagen lang was Los Angeles een oorlogszone. De blijvende etnische spanningen en vooral fysieke confrontaties brachten een hele angstgolf met zich mee die zich ook vertaalde in de gebouwde omgeving. Woningen en publieke gebouwen toonden vaak een totale aversie van de straat, een gebruik van sterke materialen en een goede beveiliging. Dit kwam ook aan bod als architecturaal statement bijvoorbeeld in het iconische 'Hopper' house van Brian Murphy.

Vandaag wordt de individualisering in de hand gewerkt door een veel stillere factor, ons mobiliteits- maar bovenal communicatienetwerk bieden een totaal overaanbod aan mogelijke verbindingen waardoor fysieke ontmoeting en confrontatie helemaal overbodig worden. Daardoor valt men direct terug op de privésfeer en op een architectuur die dit weerspiegelt. De stad heeft bijna als voorwaarde dat confrontatie en contact altijd mogelijk zijn. Dat kan ze maken of kraken.

Aan de ene kant hebben we dus het optimistische beeld, een geloof in de kansen die de internationalisering ons biedt, zo ook voor onze stedelijke omgeving en in het algemeen maatschappelijke ontwikkeling. Zeker als student is een optimisme niet misplaatst, we krijgen zo veel kansen om ons te ontplooien in dat we we graag doen of willen doen.

Aan de andere kant is een grondig bewustzijn nodig van de vernietigende impact die een verregaande individualisering kan hebben op de internationale dynamiek en de kansen die ze ons biedt. Het gaat hier over onderwerpen die een heel sterke invloed hebben op de publieke ruimte en onze persoonlijke sfeer. Je kan dus eigenlijk niet anders dan gespannen uitkijken naar de actualiteit. In tijden van crisis(sen) toont die dat er echte veranderingen op til zijn. Wij als studenten zitten in een goede positie om hier een bijdrage aan te leveren.

tekst Pieter-Jan Peeters
beeld Lise Neirinx

de overname een einde en een begin

Het einde van het academiejaar komt dichterbij en daarbij hoort jammer genoeg het einde van ons Existenz-jaar. Een nieuwe voorzitter, vice-voorzitter en beheerder werden gekozen en met veel vertrouwen maar spijt in het hart geven we de fakkel door aan Existenz 2012-2013. We vroegen onze huidige voorzitter Jochen Vankriekelsvenne om een laatste, terugkijkend woord en verwelkomen de nieuwe garde met Ruth Heirman als voorzitter.

achteraan existenz 2011.2012
Arne Vangeenberghe (beheerder)
Jochen Vankriekelsvenne (voorzitter)
Jeroen Vandervelden (vice-voorzitter)
vooraan existenz 2012.2013
Sarah Jacobs (beheerder)
Ruth Heirman (voorzitter)
Matthias Vanhouttegem (vice-voorzitter)

JOCHEN VANKRIEKELSVENNE
voorzitter existenz 2011.2012

“Architecture starts when you carefully put two bricks together. There it begins...” zo ben ik begonnen en zo zijn wij ook begonnen, niet met bakstenen maar met paletten. De opener zou en moest een kanjer worden, op ‘ons’ binnenplein een tijdelijke installatie neerzetten om te laten zien dat wij er klaar voor waren. Het werd een unieke avond, op een unieke plek, door de installatie werd er op een andere manier naar het kasteel gekeken en werd de ruimte op een heel andere manier beleefd. Dat was slecht het begin, we zaten vol met ideeën, we hebben een jaar alles uit de architectuur gehaald en het ten volle beleefd, we hebben in een ongedwongen sfeer kunnen kijken en genieten van architectuur en studenten dichterbij elkaar gebracht. Café Bricolé was slechts het begin van een fantastisch jaar!

Dingen die vanzelfsprekend lijken wanneer je denkt aan Existenz zorgen telkens weer voor hopen werk, maar de voldoening is des te groter wanneer het toch weer gelukt is. Het beste eetstandje op de 24u-loop, elke Auditoriumlezing weer een boekje en dit jaar weer een studentenlezing om het harde werk dat er in het kasteel verzet wordt ook aan de bredere buitenwereld te tonen. Vier knal-Bauhousen, sommige helemaal volgens het gekende concept maar ook eentje met een volledig eigen videoprojectie. Bij Soirrée Ciné was elke ruimte zo gezellig, als je zelfs met je proffen al liggend naar een film kan kijken zegt het genoeg! Voor mij hoort Unité vanaf nu ook bij dit lijstje, een gevestigde waarde, en het is er één die perspectief biedt voor de toekomst. Door Unité bereiken we als maar meer architectuurstudenten en mensen uit de beroepsweld, wanneer ik de Unité's naar de PHL bracht, kreeg ik telkens de dag erna te horen dat alle exemplaren weer veel te snel weg waren. De bekendheid van Unité komt niet alleen de naam van Existenz ten goede maar uit de mogelijke samenwerking van de verschillende architectuurscholen kunnen grote opportuniteiten komen, dit is voor mij dan ook een punt dat volgend jaar zeker mee op de agenda mag komen.

Het hoogtepunt van ons jaar zoals al zoveel jaren, de Existenzweek, heeft weer vele bezoekers verwonderd. Ons hele team was bij het eerste bezoek al helemaal weg van de locatie, nu ja, wat wil je nog meer als student in Leuven je ding mogen doen in de oude directiegebouwen van de Stella? Het pand was immens en vol grandeur van weleer, om dit te herdenken en hergebruiken was avonden lang denkwerk nodig en vele dagen en nachten afbreken en weer opbouwen. Maar het resultaat hebben we dan ook met evenveel tromgeroffel aangekondigd en getoond. Bij de workshops werd de kwaliteit meer dan ooit geprezen en door de week een dag eerder te starten hadden we plaats voor iets nieuws, de comedy night die volgens mij zo goed was dat het wel eens een gevestigde waarde zou kunnen worden. De week werd afgesloten met een massaal cocktailfeest dat tot in de vroege uurtjes of zelfs tot bijna 's middags duurde. Het gevoel dat ik bij deze week heb als ik er aan terugdenk is onbeschrijflijk, en stiekem hoop ik dat er nog wel meerdere mensen kippenvel krijgen en vol goede herinneringen terug denken aan deze tijd wanneer ze over de ring rijden en Existenz op 'onze' toren zien staan.

Als voorzitter van deze toffe bende die dit alles mogelijk gemaakt heeft rest mij alleen nog maar trots 'dikke merci' te zeggen aan iedereen. Natuurlijk iedereen die ons van buitenaf geholpen heeft maar nog meer naar iedereen die zich er onfortuinlijk heeft voor ingezet, alle verantwoordelijken en hun enthousiaste teamleden en niet te vergeten mijn grote twee steunen Jeroen en Arne, dus bij deze: merci!

Aan het volgend Existenzteam: wij kijken met z'n allen uit naar wat jullie ons volgend jaar gaan voorschotelen. Overtuigd van jullie kunnen wens ik jullie heel veel succes, ga ervoor!

RUTH HEIRMAN
voorzitter existenz 2012.2013

Met Triplex konden we al eens proeven van het plezier om samen te werken met ons jaar. Niemand had durven dromen hoe elk van onze initiatieven boven alle verwachtingen slaagde. We lieten de Rumba (over) vol lopen, organiseerden twee cantussen, gingen naar Amsterdam... Het bracht ons jaar dichterbij tot de hechte groep die we nu zijn en we staan dan ook allemaal te trappelen om als Existenz 2012-2013 verder te kunnen bouwen op de ervaringen die we dit jaar opdeden.

De reden waarom ik mij kandidaat stelde voor het voorzitterschap van Existenz, was dat enthousiasme waardoor dit jaar Triplex een succes werd. Er zit enorm veel talent in ons jaar en als voorzitter hoop ik iedereen uit te dagen zijn grenzen te verleggen. Om alle bruisende ideeën in ons jaar mee te ondersteunen en in goede banen te leiden, zal ik samenwerken met Matthias Vanhouttegem, vicevoorzitter en Sarah Jacobs, beheerder. Ik wil met Existenz een kader vormen waarbinnen iedereen van ons jaar een plaats vindt in de werkgroepen om zijn creativiteit bot te vieren en zo mee te werken aan een veelzijdig Existenzjaar.

Existenz is een initiatief dat zowel architectuur dichterbij de studenten brengt als de studenten dichterbij elkaar brengt. Deze beide vlakken willen wij verder uitbouwen in 2012-2013. We willen in ons Existenzjaar op zoek gaan naar meer jaaroverschrijdende initiatieven, waarbij de inrichting van het nieuwe studentenlokaal al een goed begin kan zijn. Dit lokaal zou een gezellige plek vormen waar mensen even kunnen uitblazen, bijpraten... Ook ideeën over een sportevenement om de verschillende jaren dichterbij te brengen, werden al voorgesteld. Wat architectuur betreft, zorgt uiteraard de samenwerking met Stad en Architectuur voor een reeks interessante lezingen, maar we zijn van plan ook meer praktijk aan bod te laten komen. Zo willen we de voeling met concrete projecten vergroten door werfbezoeken of kleinere uitstappen te organiseren.

Verder willen we de gevestigde waarden van Existenz verder zetten zoals de Bauhousefeestjes en het hoogtepunt van het jaar, Existenz-week. We hopen uit te pakken met toffe activiteiten en jullie te verrassen met een prachtige locatie. Ook het bal en Bauhouse Maximum willen we opnieuw georganiseerd krijgen in 2012-2013. De nieuwere initiatieven zoals de café's en Unité bewezen opnieuw een meerwaarde te zijn in het Existenzjaar en dit willen we doortrekken naar volgend jaar.

Als laatste wil ik het huidig Existenz 2011-2012 bedanken. Jullie hebben er een fantastisch jaar van gemaakt en de lat erg hoog gelegd voor ons. Ik hoop samen met ons jaar op zoek te gaan om opnieuw grenzen te verleggen en jullie te verrassen met onze invulling van het 18e Existenzjaar.

(T)HUISWERK

woning Tom Vermeylen van BULK Architecten

(T)huiswerk. Een rubriek over architecten die voor zichzelf bouwen en over hoe ze dit proces aanvoelen. Voor de laatste editie gaan we op bezoek bij Tom Vermeylen, vennoot bij BULK Architecten, dat gevestigd is in Berchem, Antwerpen.

We komen aan bij het huis via een netwerk van kleine en zeer gelijkaardige woonstraten in Deurne-Noord. Een opmerkelijke erker doet ons vermoeden dat we aan het juiste adres zijn. In deze verbouwde rijwoning woont Tom, zijn vriendin en zoontje.

Na 2 jaar in Duitsland gewoond te hebben, keerde het gezin terug naar Antwerpen om daar een appartement te betrekken. Het was echter in Deurne dat Tom een groot deel van zijn tijd doorbracht omdat zijn vennoot er woonde, en ze in de beginjaren van BULK architecten met hun drieën in een atelier in diens huis werkten. Het was ook zo dat Tom deze woning te koop zag staan.

SITUATIE

Deurne-Noord heeft voor Antwerpenaren duale connotaties. Enerzijds zijn er de Bosuil, het stadion van FC Antwerp, en het sportpaleis, de muziektempel. Het gebied dat tussen deze twee ligt is vaak mistroostig. Renaat Braem schreef ooit een vernietigende tekst over deze confortawijk. Deze buurt was een vroeg experiment in 20ste-eeuwse sociale huisvesting. De huizen hadden een standaardbreedte van slechts 3,70 meter. De gebrekkige ruimtelijke kwaliteit, de zeer hoge densiteit en de initieel lamentabele verbinding met de kernstad, geven de wijk al snel een slechte naam. De meeste woningen worden vanaf dan ad-hoc verbasterd en verbouwd. Er resten nauwelijks originelen. Braem concludeert simpelweg dat er voor de problematische toestand van dit urbane weefsel geen oplossing was. Hij pleitte voor de euthanasie van dit stadsdeel. Hij stelt reeds rond 1960 voor met een schone lei te herbeginnen. Tabula rasa. Echter, tot vandaag is er geen optimistische visie voor dit Deurne.

Anderzijds is er het Rivierenhof, een fantastisch park dat met een aantal groene vingers zijn onmiddellijke omgeving structureert. Zo is er bijvoorbeeld de Ter Rivierenlaan, die vroeger de hoofdverbinding vormde tussen de autosnelweg en de haven. Deze laan werd dan ook intensief gebruikt voor vrachtverkeer. De overmatige breedte die daarvoor nodig was is nu ingezet om van de gevaarlijke laan een groene dreef te maken. De openbare ruimte is in deze wijk mineraal of uitgesproken groen, maar steeds riant, en dat reflecteert zich in het gebouwde. De buurt is nooit aangetast door de haven of industrie. We vinden er zeer diepe, ingegroende bouwblokken met een grote uniformiteit en samenhang.

ALLEDAAGS vs SPECIFIEK

De woning van Tom bevindt zich in de nabijheid van het park. Straten en gebouwen zijn er generiek en familiair. Het park is er je enige referentie. Zonder gps-systeem zou de woning vinden geen eenvoudige opgave zijn geweest.

Deze nurkse anonimiteit brengt ons op een van de hoofdthema's van het project. Tom vindt het fantastisch om in dit neutrale, harmonische of -als je wil- ietwat kneuterige weefsel te leven. Zijn rijwoning is er slecht een onopvallend of triviaal fragment in de celwand van een bouwblok. Wonen lijkt hier ronduit alledaags en zo hoor het, stelt hij. Architectuur moet niet te veel willen doen. Het is door de band slechts de achtergrond waartegen we ons bewegen. Het gebouwde moet zich niet

steeds op de voorplan proberen te forceren. Als een woning zwanger is van ambitie of te veel wil doen, werkt ze vaak niet.

Toch bezat de oorspronkelijke woning reeds een aantal specifieke kenmerken. De aanwezige gevelpoort en het lage achterhuis in de tuin vormden uitzonderlijke variaties binnen de typologie van een rijwoning. Heerlijk Gefundes Fressen. Het achterhuis is een programmatorisch extraatje. Pure overmaat, waarbij je vanuit je huis, naar je eigen huis kan kijken. Je kan het perceel in die zin als een rijhuis lezen, maar misschien ook als een domeintje waar je vanuit je woning uitkijkt over je tuin en een paviljoen of koetshuis. Immers je betreedt het domein toch ook langs de grote poort? Deze dubbele lezing trachtte Tom alleszins te versterken.

ONTWERP

Het ontwerp van de woning dateert al van een aantal jaar geleden. BULK architecten was net ontstaan en er werd dus druk meegedaan aan wedstrijden. De eigen woning was dus een werk die eerder terloops gebeurde en niet echt een proces binnen het bureau. "Ik zal het ontwerp wel meermaals aan mijn collega's hebben voorgelegd, maar het was toch vooral een persoonlijk proces." Het heeft dan ook enige tijd geduurd voor het ontwerp om tot stand te komen.

"Verhuizen uit Duitsland was confronterend. We waren vertrokken in een klein autootje, maar moesten bij het terugkeren tweemaal rijden met een kleine vrachtwagen om al de verzamelde spullen te verhuizen. Hoeveel spullen kunnen we hebben dacht ik. Dit werd een thema in de nieuwe woning. Ik had toen een tijdje een fascinatie voor het werk van de Alison en Peter Smithson. Zo was er "Put-Away House", een onderzoek dat reageerde op de overvloed aan spulletjes in het hedendaagse huishouden. Het idee was dat het beter was een aantal heel grote en goede berguimtes te maken, zodat de overige ruimten echt konden zijn waar ze voor bedoeld waren. De slaapkamer niet vol met boeken en kleren, maar echt een ruimte om te slapen, en hetzelfde voor de leefruimten."

Dit resulteerde in een uiterst eenvoudig plan. Alle secundaire functies werden zo compact mogelijk tegen de noordelijke straatgevel geschoven. Een ruime inkomhal vormt een riante onthaal, maar tevens vinden fietsen, kinderwagens, ... er hun plaats. Daarnaast een flinke berging. Op de verdieping wordt dit plan hernomen. Hier plooiën twee slaapkamers zich rond de natte cel. Het zijn echter de twee diepe en perceelbrede leefruimtes nemen het leeuwendeel van het plan in beslag. Ze zijn op elkaar gestapeld langsheen de zuidgeoriënteerde tuin en fungeren als dag- en een

avondliving. Beide zijn ruim en hoog en ontvangen volop licht. Het plan is erg neutraal. Er is een vide, noch enige andere ruimtelijke ingreep binnen het bouwvolume. Tom rekent daar geheel op het tuintje en de relatie tussen het voor- en achterhuis.

BOUW

Het bouwen zelf was een langdurig proces, maar het koppel heeft de woning wel de hele tijd bewoond. Wat geen sinecure bleek, want de woning is ingrijpend veranderd. Eigenlijk staat er niet veel meer recht behalve de voorgevel, de kelder en een klein deel van het dak.

“De vorige eigenaar van het huis was een schrijver. Die man had het hele huis letterlijk volgetimmerd. De relatie met het park en de zon werd volledig gehypothekeerd. Aanvankelijk hebben we dus de verdieping ontmanteld en hebben we ons daar gevestigd. Later hebben we dan in het kleine achterhuis gewoond. De badkamer bevond zich wel in het hoofdgebouw. ’s Morgens met een handdoek de tuin doorkruisen? Niet altijd een pretje. Mijn vriendin en ik voelden ons een pelgrim in ons huis.”

Het bouwproces sloot sterk aan bij de werkwijze van BULK architecten. “We willen heel begaan zijn met het bouwen an sich. De manier waarop de dingen op elkaar gestapeld zijn, interesseert ons uitermate. Al had ik had na een jaar stage niet het gevoel dat ik dat beheerste. We beslisten in elk ontwerp een enkel nieuwheidje te stoppen. We wilden onze initiële opdrachtgevers niet overladen met talloze experimenten, maar we konden ze steeds van één experiment overtuigen. Zo leerden we systematisch bij. We ontdekten hoe je Erthalon -een kunststof uit de voedingsnijverheid- als duurzaam gevelmateriaal kan gebruiken, of hoe je met planken of multiplex-platen een dakstructuur kan maken die tevens -als een soort brise-soleil- banale koepels verhuult en tevens prachtig gefilterd licht opleverd. In deze woning kan je voortdurend restanten van die ontdekkingen terugvinden. Dit tafelblad is van Erthalon en de zichtbare balkenlaag van het achterhuis verstopt twee koepels.”

Op de vraag of er soms cruciale beslissingen op het laatste moment werden genomen, of dingen uitgesteld werden, is het antwoord bevestigend. “Maar ik ervaar dat niet noodzakelijk als een nadeel. Het hoeft geen evidentie te zijn dat ontwerpers alles op voorhand willen beslissen. Tijd brengt inzicht. Je ontdekt als het ware vanzelf wat wezenlijk is en wat redundant is. Het is vaak pas tijdens het bouwen dat bepaalde dingen scherper of urgenter worden. Het is frappant hoe er in de hedendaagse bouwpraktijk vaak fundamentele beslissingen genomen worden onder tijdsdruk. Het is fijn als traagheid ook een plek krijgt in het ontwerp- en bouwproces. Ontwerpbeslissingen uitstellen is voor mij dan ook een strategie om een klinisch, te stringent ontworpen resultaat te vermijden.”

We zien een witte regenbuis schuin voor het raam van de woonkamer hangen. Tom vertelt hoe die eigenlijk nog ingewerkt dient te worden, maar dat hij die fout tevens is beginnen te appreciëren. Het stoort hem helemaal niet, en het opnemen van accidenten in het ontwerp- en bouwproces is net zo goed een thema binnen deze woning. Zo merken we ook de opmerkelijke hoogte van de deurklink bij het betreden van de tuin. Die moet zo hoog staan om genoeg moment te kunnen uitoefenen op de scharnieren van de hoge deur, maar dit zorgt niet voor problemen. De enige die de deur niet kan gebruiken is het zontje van Tom, wat dan weer toevallig voor een extra veiligheid zorgt.

GEBOUW

In de leefruimte op de gelijkvloerse verdieping vinden we een doorgeschuurde betonvloer. Door de toplaag van de betonplaat te verwijderen, worden de granulaten zichtbaar. Het beton wordt eerst machinaal afgebeiteld en daarna dagenlang -fijner en fijner- gepolijst. Deze oude en arbeidsintensieve techniek geraakt stilaan in verval.

Op het buitenterras is hetzelfde beton gebruikt, maar ditmaal is hij uitgezuurd. De granulaten drijven er schijnbaar aan de oppervlakte.

Ook de vloerbekleding van het achterhuis is hoogwaardiger uitgevoerd. “We hebben sterk ingezet op de vloeren. In het achterhuis is een kopshouten parket geplaatst. Dit werd vroeger gebruikt in industriehallen in Scandinavië. De losse blokjes werden jaarlijks aan de zijkant van de ruimte met stalen latten aangeschroefd, om de krimp van het hout op te vangen. We kozen voor grenen kopshout. Dat is een zachte houtsoort, maar kops toegepast is het toch erg hard en slijtvast.”

De kleur van de balken in het achterhuis vertelt weer een verhaal. Tom vond inspiratie in een schets van een canonieke, modernistische woning in de nabijgelegen Ter Rivierenlaan. Tot zijn plezier is de woning, ontworpen door architect Gaston Eysseleinck, ondertussen ook in het oorspronkelijk bedoelde kleurenschema geverfd. Vanuit de living op de verdieping krijgen we dan een prachtig zicht op de binnenkant van het ruime bouwblok. Een eclectisch landschapje van diepe percelen met hun tuinmuren en middelgrote bomen. De vele raampjes en uitspruingen, en aan de overkant wat grotere appartementsgebouwen langs de Turnhoutsebaan. Tenslotte de enorme bomen van het Rivierenhof. De schaal van deze bomen geeft de lichtjes bevreedende, maar aangename illusie dat er zich een natuurlijk reliëf bevindt. Het raam waardoor we kijken lijkt enorm. Toch is het eenvoudig samengesteld met fijne stalen kokertjes en latten. De beglazing in de opgaande delen is gevangen tussen profiel en glaslat, maar het glas van de vaste delen is koud op het profiel verlijmd.

Een wandeling door de woning toont ons verder nog een verrassend badkamertje. Tom timmerde deze zelf ineen, waarop een aantal zwembadbouwers het houten bad en de lavabo met een waterdichte laag in polyester afwerkten. Bij deze afwerking hoort een kleine anekdote die iets vertelt over het voortdurende leerproces dat een architect dagelijks beleefd. De zwembadbouwers hadden Tom op het hart gedrukt dat het hout echt heel glad moest zijn om een goede bekleding met polyester te kunnen voorzien. Na dagenlang zwoegen was het hout perfect glad, alle hoeken en details uitgeplamuurd en perfect glad. Net voor het uitvoeren van hun werk concludeerde de aannemer echter dat polyester door viscositeit opbolt op scherpe hoeken. Ze schuurden de scherpe hoeken daarop botweg af. Dagen prutsen op enkele seconden uitgevaagd maar wel een ervaring rijker.

Bij het bewegen op de bovenverdieping worden onze stappen vergezeld door het gekraak van de houten balken die de vloer dragen. Dat was een bewust keuze. “Het was mijn ambitie om een krakend huis te maken, waar de bewoners elkaars bewegingen voelen, horen en herkennen. Het zou eenvoudiger zijn geweest om de vloer gewoon met een potten en balken te overspannen, maar de tactiele ervaring van een krakend pand leek me interessanter.”

De erker die ons bij aankomst al was opgevallen bevindt zich tenslotte in de slaapkamer. De bestaande erker moest om bouwkundige redenen afgebroken worden. Een aannemer engageren enkel en alleen om het platte dakje boven deze erker te vervangen, leek Tom wat omslachtig. Er werd gekozen om enkel met buitenschrijnwerk te werken, wat resulteerde in een volkomen logische, en tevens specifieke beeldhouwde vorm. Het glas loopt schuin op, waardoor hij voor volwassenen niet echt toegankelijk is, maar in combinatie met het gordijn vormt hij voor Toms zoon de perfecte fusie tussen een tipi en een vliegtuigcockpit.

Hier komen begin en einde samen. De promenade architecturale is rond.

tekst Jeroen Kessels en Pieter-Jan Peeters
beeld BULK Architecten

Sigma ColourMate kleuradvies met uw smartphone

Nu beschikbaar voor zowel iPhone als
Android smartphones

Download deze app GRATIS via

ANDROID

iTunes App Store

SIGMA
COATINGS

existenzWEEK

van 18 tot 23 maart

vinkenhof.be

Appartementen te Antwerpen

grootpark.be

Appartementen te Lovenjoel - Leuven

kanaalpark.be

Appartementen te Vilvoorde

stephenson.be
Appartementen te Mechelen

03/443.06.30 - www.virix.be

VIRIX
PROJECTONTWIKKELING

virix.be
ook villa's te Heverlee en
kantoorruimte op verschillende locaties

EXISTENZWEEK werd mede mogelijk
gemaakt door SIGMA COATINGS x VIRIX
PROJECTONTWIKKELING

REPORTAGE

Voor de reportage van deze editie gingen we op zoek naar de meest spraakmakende en blijvende personen aan de faculteit en vroegen hen een belangrijk beeld of voorwerp mee te nemen.

ANN HEYLIGHEN is professor aan de KULeuven. Haar onderzoek spitst zich voornamelijk toe op inclusief ontwerp.

Ann Heylighen brengt een pen mee naar ons gesprek. Op zich een alledaags voorwerp, maar dan één dat een heel belangrijke rol heeft gespeeld in verschillende fasen van haar leven. In de lagere school gebruikte ze een pen om zich terug te trekken en lange fictieverhalen te schrijven. Tijdens het secundair onderwijs is ze hiermee gestopt, maar bij haar latere studies voor ingenieur-architect was haar pen weer van levensbelang, en niet enkel voor haar.

“Tijdens mijn studies zorgde ik voor lesnotities voor heel mijn jaar. Ik noteerde nauwgezet tijdens elke les, wetende dat mijn nota's gebruikt zouden worden door een hele hoop mensen. Aan het begin van elke blokperiode werd er een kopiëercentrum een hele dag ingenomen door mijn medestudenten die mijn notities in een soort bandwerk kopiëerden. Ook in de volgende jaren merkte ik dat mijn nota's nog lang na mijn passage circuleerden.”

Na het standaard studietraject behaalde professor Heylighen haar doctoraat, om vervolgens onderzoeker aan het departement ASRO te worden. Ook hierbij is haar pen steeds essentieel. “Mijn job bevat veel schrijfwerk en dit doe ik nog vaak met de hand. Publiceren, examens verbeteren, onderzoeksaanvragen indienen, telkens weer heb ik mijn pen nodig en het is dan ook een belangrijk voorwerp tijdens mijn dagelijks leven.”

Tenslotte heeft deze pen ook een persoonlijke waarde. Ze heeft deze pen namelijk gekregen van haar man toen ze tot hoofddocent benoemd werd.

MARCEL SMETS wordt vereeuwigd met een beeld van de parking onder het Martelarenplein, voor het station in Leuven. Dit ontwerp van de recent overleden Manuel de Solà-Morales is voor hem niet enkel iconisch in zijn architectuur, maar ook belangrijk op een persoonlijk niveau.

“Ik koos dit beeld om vele redenen. Het is natuurlijk een persoonlijk aandenken aan de ontwerper van de parking, een hommage aan Manuel de Solà-Morales. Toch gaat het verder dan het persoonlijke, het is een uniek gebouw, hoewel het meestal als infrastructuur wordt gezien.” Voor Marcel Smets is het wel degelijk een gebouw. Volgens hem zijn de ruimtes die we vandaag als restruimte beschouwen vaak net de ruimtes die het meest worden gebruikt. Het zijn per definitie de meest open ruimtes, en volgens hem moeten we leren die openheid in te zetten als openbaarheid. Dat is net wat de Solà-Morales heeft gedaan. In de stationsgang opent een mezzanine zich naar de parking. Op dit stadsbalkon zag Smets ooit een koppel hartstochtelijk staan zoenen, en dit verbaast hem niet. Ze voelden zich er gelukkig aan de rand van de parking, die zich als een kathedraal voor hun uitstrekte. “Parkings zijn de meest doelmatige ruimtes in de enge zin van het woord. Elke centimeter telt en vaak wordt de hoogte tot een minimum beperkt om de prijs te drukken. Het resultaat is telkens een soort konijntunnel. De parking in Leuven is een van de weinigen die van hoogte verandert binnen dezelfde continue ruimte. Le Corbusier noemde dit de ‘promenade architecturale’, een steeds veranderend perspectief dat de gebruiker doorheen de ruimte vergezelt. Ondertussen zijn er al veel meer gebouwen die dit doen.”

Ook de inbedding in de site van deze parking is uniek. Ze vormt een aanknopingspunt in de omgeving en verbindt de Diestsestraat, het station, de Bondgenotenlaan en het monument voor de gevallen soldaten in een beweging via een aantal sleuven en aansluitingen. Deze plekken zijn bronnen van beweging en interactie. De parking wordt gebruikt als doorgang ook voor zij die er geen auto hebben staan. Deze enorm complexe structuur zorgt ervoor dat de parking zicht ent op de omstandigheden van de stad. Het is niet langer een blind gebouw.

“De Solà-Morales is er ook in geslaagd de ondergrond kwaliteit te geven. Er is licht, er is een klimaat, de mensen voelen er zich niet als mollen. De parking is geen kelder maar eerder een tweede niveau van het plein. Zo is er ook de helling die de voetgangerstunnel verbindt met het Vlaams Huis die een lichtspleet vormt voor het ondergrondse. Het is een vroeg voorbeeld van artificiële topografie, de veranderende vloerniveaus die voor interessante aansluitingen en spanningen zorgen.” In dit verhaal is het constructieve ook heel belangrijk. De paddestoelkolommen die het dak van de parking dragen zijn een zeer precieze constructie die ervoor zorgt dat er geen balken nodig zijn. Dit homogene plafond zorgt voor continuïteit, in contrast met de discontinuïteit van de vloeren die steeds andere niveaus opzoeken.

ROBERT DE LATHOUWER wordt gefotografeerd met een foto van het voormalige BP gebouw in Antwerpen. Het geklasseerde gebouw is ontworpen door Leon Stijnen, die ook het oude gebouw van kunstencentrum deSingel heeft gebouwd.

De toren is bijzonder omwille van het geslaagde samenspel tussen architectuur en bouwkunde. Het is een van de eerste hangstructuren die in België is gerealiseerd en het is op zich ook een enorm sprekend gebouw.

“Ik kwam voor het eerst in aanraking met het gebouw tijdens mijn studies. In de tweede kandidatuur kregen we de eerste principes van de stabiliteitsleer onderwezen van professor Delrue. Hij haalde het aan als voorbeeld tijdens een les, en ik was meteen sterk onder de indruk. Rijdende op de autosnelweg toont het gebouw zich fantastisch, je ziet het hangen aan de massieve maar ook elegante structuur die zich boven op het dak bevindt. In de vorm van de draagbalken zit de momentenlijn letterlijk vertaald.” Ook langs binnen bereikt het gebouw schoonheid door de doordachte eenvoud van de structuur. De inkomhal is een zuivere ruimte die door het ophangen van de vloerplaten vrij van muren en kolommen kan gehouden worden, waarbij alle dienstruimten ondergronds worden voorzien. Het gebouw is ook een echt totaalpakket, waarbij elk technisch detail in het concept is opgenomen. Zo zijn er in de gevel oplossingen voorzien om de reiniging mogelijk te maken. En is voor de brandveiligheid een speciale oplossing ontworpen met uitschuivende ladders die op de hoeken van het gebouw onzichtbaar bevestigd zijn. Een vernuftig ontwerp volgens De Lathouwer.

Deze synergie tussen architectuurontwerp en bouwtechniek is wat hem zo inspireert aan het gebouw, en ze vormt in zijn ogen ook een nodige voorwaarde voor kwaliteitsvolle architectuur. “In Nederland is dit al veel sterker aanwezig. Daar werken architect en ingenieur samen tijdens het hele ontwerpproces, en dienen ze ook van in het begin alle aanvragen samen in. Dit resulteert in totaalarchitectuur.”

Op de bovenste verdieping van het gebouw huist het bureau van osar-architecten. Dit bureau werkt momenteel aan de nieuwe IMEC-toren in Heverlee, en met dit project is de cirkel in zekere zin rond. “Ook hier wordt een voor ons land uitzonderlijke techniek gebruikt. De toren heeft een centrale kern, en van daar uit kragen de vloerplaten ver uit. Om deze vloerplaten dun te houden wordt naspanning gebruikt. De platen worden gestort en vervolgens worden stalen kabels opgespannen die de plaat onder druk plaatsen, waardoor veel minder wapening moet geplaatst worden en dus een dunne vloerplaat overblijft. De techniek staat dus ten dienste van de architectuur, maar verbetert deze ook.”

LEO VAN BROECK is vennoot bij Bogdan - van Broeck architecten en ontwerpbegeleider in de eerste master stedenbouw aan de KULeuven.

Leo van Broeck heeft een wel zeer bijzonder voorwerp meegenomen naar ons gesprek, namelijk een opgezette hond, en niet zomaar één. Het lichaam van het beest wordt in het midden doorboord door een vierkant houten kader dat er een ruimte in afbakt, en op de plaats waar de ogen horen te zitten bevinden zich twee glinsterende gefaceteerde bollen. De hond heeft een plaats in zijn woonkamer, naast de openhaard en een kunstwerk.

“Vijf of zes jaar geleden zag ik het beest voor het eerst staan in de etalage van Christophe Coppens in Brussel. Coppens is naast hoedenmaker ook ontwerper en kunstenaar, en dit object van zijn hand intrigeerde me meteen.” De intrige was meervoudig. Enerzijds werd hij getroffen door de spanning tussen de banaliteit van het ding, een opgezette straathond, en de diabolische blik die uit de glinsterende diamantogen ontspringt. Anderzijds was er ook een soort sentimentaliteit: “Mijn vader was taxidermist. Mensen konden jachttrofeeën en andere dode dieren bij hem afleveren en hij zette die dan op. Daarenboven hadden mijn grootouders een winkel in wild en gevogelte, een echte delicatessenzaak waar je bijvoorbeeld verse parelhoen kon krijgen.” Het voorwerp sprak hem dus niet enkel aan door de esthetische kwaliteit maar ook door de herinnering aan zijn jeugd. Maar ook nu nog inspireert het hem: “Om te beginnen is er de uitsnijding uit het lichaam, ruimte. Het voorwerp herinnert mij ook aan de lichamelijke van de architectuur, het sterfelijke en vergankelijke dat altijd een facet is van architectuur. Voor altijd is maar voor zo lang als het duurt zong Herman Van Veen ooit. Het is ook een heel dets voorwerp, het heeft veel lagen en je kan er zeer veel dingen in zien. Het helpt verbanden te leggen waar je die normaal niet zou zien.”

Vervolgens toont van Broeck ons een foto die voor hem zeer sterk verbonden is met het voorwerp. Het is een beeld van een bunker aan de waterkant die door een pad doorsneden wordt (een ontwerp van Rietveld landscape). Dit is voor hem een voorbeeld van wat creativiteit is. De vraag of de bunker behouden moet worden of plaats moet ruimen wordt niet letterlijk beantwoord. Alles wordt behouden, het pad snijdt door de bunker en creëert zo een moment van poëzie, maar ook van didactiek. Je ziet hoe de bunker gebouwd is, hoe weinig ruimte er is en hoe veel beton. Het is voor hem ook een bewijs dat vrede het altijd haalt op oorlog, het wandelpad dat de bunker in twee snijdt. “Dit toont voor mij aan hoe ontwerp een hoger niveau kan bereiken door de evidentie te vermijden, het gaat niet langer of afbraak of behoud maar over iets hogers. En hetzelfde vind ik terug in mijn voorwerp.”

LOWIE VERMEERSCH

Lowie Vermeersch, één van de grootmeesters van ons land op het van gebied design, meer bepaald automotive design, startte begin vorig jaar samen met een aantal partners Granstudio op, een designbureau dat naast ontwerp opdrachten voor wagenconstructeurs zich richt op verschillende creatieve gebieden rakend aan automotive design, zoals bijvoorbeeld ook architectuur.

Met als doel een gesprek over de band tussen cardesign en architectuur, gingen we op zoek naar Lowie Vermeersch in zijn tweede thuisland Italië. We treffen hem en zijn Granstudio-collega's aan op het terras van een gezellig restaurantje in hartje Turijn. Er heerst een uitgelaten sfeer aan tafel, de groep bekommt van een drukke periode na het ontwerpen van een conceptcar voor de Chinese autogigant Chery. Ze zijn net teruggekeerd van een geslaagde voorstelling van de wagen op de Beijing Autoshow.

Het was kennelijk een succes in Beijing.

Ja, toch wel, we hebben met een klein team een concept kunnen neerzetten wat zich duidelijk onderscheidde van de rest van de beurs en we hebben over het algemeen heel goede kritiek gekregen. We zijn dus blij om even stoom af te blazen na deze drukke periode. Een paar dagen geleden stonden we nog tot drie uur 's nachts te werken op die laatste lijnen en details om ze toch maar helemaal juist te krijgen. Je zou het maniakaal kunnen noemen, maar dat is het gevolg van een passie.

Misschien even duidelijk maken aan de lezer waar u zoal mee bezig bent.

Wel, na mijn periode van tien jaar bij Pininfarina voelde ik dat, om vele redenen, een fantastische cyclus rond was en ben ik er weggegaan. Op een bepaald moment bijvoorbeeld, waren we bezig met het ontwerp van 5 gelijkaardige modellen voor vijf verschillende Chinese merken. Op een avond was ik in de studio in discussie met een van mijn medewerkers over de achterzijde van een van de modellen. Ik maakte een opmerking om een bepaalde lijn te veranderen, maar realiseerde me dat ik dit niet deed vanuit een idee van de beste oplossing, maar om te voorkomen dat hij teveel op één van de andere auto's zou lijken. Het is een voorbeeld van een moment waarop je voelt dat er iets niet klopt, als je niet meer bezig met het vrij ontwerpen van auto's maar veeleer elk een andere jas aan te meten. Wanneer de nood voor diversiteit primeert op de zoektocht naar de ideale oplossing. Het is een beetje tekenend voor de gehele, huidige auto-landschap.

Je moet je eens voorstellen dat er over heel de wereld maar acht meubelproducenten zijn, en allemaal van het type Ikea qua grootte. In die context een stoel van € 500 proberen te verkopen, is een onmogelijke taak. Dat is wat je vandaag ziet op de automarkt. Want voor minder dan € 7000 krijg je al een auto met de modernste technologieën, maar zo'n model is voor de constructeur pas rendabel als het 100 000 keer verkocht wordt. Dat heeft geleid tot een enorme consolidatie en optimalisatie die minder vrijheidsgraden toelaat als je een auto voor een groot publiek ontwerpt. Want zodra je afwijkt van de massa-productie technieken wordt een auto onbetaalbaar. Daarom zijn wij autodesigners ook vaak jaloers op architecten, jullie mogen eigenlijk altijd one-offs maken terwijl wij zo goed als altijd aan massaproductie gebonden zijn. En jullie zijn dan

blijkbaar weer vaak jaloers op ons omdat we met de nieuwste technologieën kunnen werken.

Daarnaast hebben we te maken met twee snelheden. De vernieuwcyclus van een model bedraagt gemiddeld maar een tweetal jaar, maar na 2 jaar is er op technologisch vlak natuurlijk nog niet zo veel veranderd. Hierdoor krijg je soms een discrepantie tussen de vernieuwing die het ontwerp moet uitstralen en de werkelijke vernieuwing die er soms niet is. Op die manier is er binnen automotive design een soort mode-denken binnengetroten, terwijl men vroeger met een nieuw model op de markt kwam als er ook echt technische vernieuwingen waren.

“Wij zijn als autodesigners vaak jaloers op architecten: jullie mogen eigenlijk altijd one-offs maken terwijl wij zo goed als altijd aan massaproductie zijn onderworpen.”

Dus u besloot op uzelf te beginnen.

Ja, reeds voor ik wegging werd ik aangezocht door verschillende Europese autoconstructeurs, maar een korte rustpauze heeft voor mij alleen maar bevestigd dat ik niet de gebondenheid wil van het werken binnen een bedrijf of merk. Het moest anders.

Kijk, auto's zijn heel erg onderworpen aan natuurkrachten en wetgevingen, hierdoor is er een soort op de achtergrond werkende natuurlijke evolutie aan de gang, veel meer dan de mensen zouden denken. Dus is het niet anders dan logisch dat ze allemaal ongeveer hetzelfde kunnen en er erg gelijkaardig uitzien.

Auto's kunnen vandaag meer dan 200 km/u rijden, ze kunnen goed remmen en als je crasht kan je vrij gerust zijn. Je kan er van alles in kwijt en ze zijn voor van alles geschikt. En elk nieuwe ontwerp zal een kleine stap zijn in deze evolutie, maar volgens mij is het tevens tijd om alles even vanuit een ruimere context te bekijken. We moeten naar een meer holistische benadering van voertuigen en mobiliteit die voorbij gaat aan het merk-denken. Er is een paradigm-shift nodig. Niet langer de auto zien als

een enkel geïsoleerd object, maar alle voertuigen samen zien als een natuurlijk pulserend systeem waarbinnen voertuigen en mensen samen acteren en vooral communiceren. Een systeem dat de individuele hang naar vrijheid die aan de basis ligt van individuele voertuigen niet ontkent, maar dat de capaciteit heeft die opnieuw ruimte te geven. Want als we de oplossingsruimte voor het oplossen van problemen zoals veiligheid verruimen van het object naar zo'n 'intelligent' systeem, kunnen we veel nieuwe oplossingen ontdekken die nu niet zichtbaar zijn.

Met Granstudio zullen we naast het uitvoeren van verschillende ontwerp opdrachten ook actief zijn binnen deze discussie. Hierbij zijn wij als ontwerpers niet zozeer geïnteresseerd in het systeem maar in de vraag hoe voertuigen in die toekomstige context eruit kunnen zien. Mooier, lichter, efficiënter, veiliger. Wij willen actief zijn in dit overlappingsgebied: als experts in het ontwerpen van voertuigen, maar tevens vanuit een bredere aanpak, want daar liggen oplossingen voor de toekomst. Een aantal van die ideeën had ik trouwens al verwerkt in de Sintesi(conceptauto).

Heeft u ook een idee hoe architectuur en de gebouwen in de stad hier op kunnen inspelen?

Ik denk hierbij vooral aan een holistische benadering tussen het ontwerpen van onze stedelijke omgeving en de mobiliteit. Een nieuwe aanpak van de infrastructuur kan leiden tot een ander gedrag in de stad van zowel de voertuigen als de voetgangers, en die gedragsverandering leidt tot een ander gebruik van de stad die dan waarschijnlijk een invloed zal hebben op de architectuur. In feite het principe van 'shared space', hierin laat je de weggebruikers interageren in een vrije ruimte en wat je ziet is dat auto's automatisch vertragen als ze in die vrije ruimte een fietser tegen komen of een andere auto kruisen. Je zou dus een heel andere manier van autorijden hebben, veel vloeiender, en een veel aangename stad zonder al te veel (lelijke) verkeerslichten en -borden.

Je kan het verkeer eigenlijk beschouwen als een groot organisme met verschillende actoren elk met hun beslissingskracht. Een soort generatief systeem wat zichzelf op natuurlijke wijze, als de context erop voorzien is, in goede banen leidt.

Je kan er niet omheen dat mobiliteit zeer sterk het karakter van een stad bepaalt, dat een deel van het karakter van een stad ingebakken zit in het karakter van zijn mobiliteit. Stadsplanners en architecten moeten daarom het geheel overschouwen en de mobiliteit - en onze persoonlijke communicatiemiddelen - als wezenlijk onderdeel van de stad zien. Vandaag worden veel keuzes bekeken als 'of-of', of de auto, of openbaar vervoer, of autovrij. Maar mobiliteit is een veel ruimer vraagstuk. Ik ben hierbij geïnteresseerd om te kijken naar de toekomstige mogelijkheden van de mobiliteit, hoe die onze omgeving kunnen helpen vormen en verbeteren. Hierbij ook vertrekend vanuit het detail. Hoe laten de huidige communicatiemiddelen ons toe onze mobiliteit anders te organiseren? En wat voor invloed kan dat hebben op voertuigen die tevens samen een intelligent 'organisme' vormen. En welke invloed kan dit alles hebben op hoe we de stad beleven? En op zijn architectuur.

Turijn is voor mij een uitstekend voorbeeld van de krachtige relatie tussen mobiliteit en de stadsomgeving. Tien jaar geleden reden hier nog overal auto's rond, vandaag is een groot deel van de stad verkeersvrij gemaakt en is het hier veel aangenamer om rond te wandelen, er is een nieuwe beleving ontstaan van de binnenstad. Al is dit natuurlijk maar een onderdeelje van het mobiliteitsvraagstuk, want het principe van autovrij maken is maar toepasbaar op een beperkte schaal.

In uw lezing aan TEDxDelft sprak u over het negatieve effect van de vele regels en wetten waaraan auto's moeten voldoen in verband met verkeersveiligheid.

Veiligheid bijvoorbeeld is uiteraard een prioritaire voorwaarde bij het ontwerpen van een voertuig en dat is goed. Er is echter een vreemd gegeven in mijn sector betreft veiligheidsprestaties. Wettelijk worden die namelijk niet vastgelegd met enkel normen en doelcijfers zoals we ze kennen bij jullie in de architectuur voor energieprestaties bijvoorbeeld. Dit ligt anders bij automotive design. Normen worden vertaald in technische oplossingen die natuurlijk kenmerkend zijn voor het tijdstip waarop de nieuwe norm geïntegreerd wordt en binden ons automatisch aan een bepaald type van veiligheidssysteem dat we verplicht moeten gebruiken in het concept. Dat vind ik niet goed. Een norm zou een doelstelling moeten vastleggen en zo ook een continue stimulans zijn om steeds betere technische oplossingen te vinden, niet bepaalde technische oplossingen verankeren in de tijd.

Wat vind u van de architectuur van vandaag? Zijn er architecten wiens werk u volgt?

Misschien moeten we de vraag eerst even omkeren, wat vinden jullie, wie volgen jullie bijvoorbeeld in België?

Wel in België, zou ik zeggen dat Jan de Vylder (ADVVT), Kersten Geers en David van Severen (office KGDVS) en 51N4E goed werk leveren. Zij en nog vele anderen lijken me goede, doordachte architectuur te maken die in een andere lijn ligt dan de vrije vorm architectuur van bvb. Zaha Hadid en zeker meer te vertellen heeft. In België kan je natuurlijk ook moeilijk naast Julien de Smedt kijken, al denk ik dat hij aan een te hoge snelheid werkt en met te weinig doordacht werk komt.

Hetgeen me eigenlijk het sterkst opvalt is dat ik me meer interesseer in architecten die terug lijken te gaan naar de basis en veel minder in de architecten van de vrije computer

gegenereerde vorm, à la Zaha Hadid dan. En dat ik hierdoor een soort afkeer voor die computer gegenereerde vorm heb gekregen, en alles wat er rond hangt. En dat is op zich heel jammer want we zouden de technologie juist moeten omarmen om te ontwerpen in onze eigen 'zeitgeist'.

(ondertussen heeft hij Unité 2 opengedaan) Ik was hier juist eens aan het bladeren en kwam hier het huis met de boom tegen van ADVVT, zoals je zegt, een mooi en doordacht werk.

Ik denk wel dat je een verschil moet maken tussen wat je enerzijds beschouwt als de computer gegenereerde vorm en anderzijds de computer als tool. Je moet de twee niet door elkaar halen. De computer zou een tool moeten zijn net zoals je potlood om zonder er bij stil te staan op een natuurlijke manier te kunnen werken, niet meer dan dat. Zo droom ik er bijvoorbeeld van om dezelfde speelse intuïtie waarmee ik een aantal lijnen op papier zet ook het windspel en de aerodynamica hanteerbaar te maken. Om nu te weten wat de wind rond de auto doet moeten we eerst een model maken en dan in de windtunnel of in een computersimulatie steken. Stel je nu eens voor dat we dat binnenkort in 'real-time' onze vingers kunnen voelen zonder telkens een nieuw model te moeten maken.

Op gelijkaardige manier denk ik moet de computer de architect de mogelijkheid geven om op een intuïtieve manier tewerk te gaan. Er zijn ook natuurkrachten en fysische wetten in architectuur, de meest logische is dan de zwaartekracht lijkt me. Of bijvoorbeeld het controleren van de circulatie van de mens in gebouwen of steden. Nu kost het je steeds een aantal stappen om hier toe te komen, wel als je dit allemaal in real-time zou kunnen controleren en voelen dan maken we echt gebruik van de kracht van de computer. En geven we eigenlijk weer meer ruimte aan de ontwerper of architect.

Een beetje in de lijn van die 'shared space' waar u het daarjuist over had, met dat zelfregulerende en generatieve?

Exact ja, ik zou me als student momenteel volop verdiepen in deze generatieve systemen. Het is iets waar ik zeer sterk in geloof, die vormen van evolutie. Net zoals ik daarstraks zei dat auto's sterk aan natuurkrachten onderhevig zijn en dus ook aan evolutie denk ik dat je de lijn kan doortrekken naar andere systemen. Als je tot de regels en wetten kan komen die aan de grond liggen van het systeem en de vorm, en ze zo juist benoemen kan je dit als tool gebruiken die naar de natuurlijke volgende stap van

het systeem leidt.

Maar begrijp me niet verkeerd, de ontwerper ligt nog steeds aan de basis van het ontwerp. Eigenlijk neemt zijn verantwoordelijkheid alleen maar toe. En dit discours heeft ook helemaal niks met de vorm te maken.

Vorig jaar zagen we gelijkaardige dingen in onze lessen. Onder andere voorbeelden van generatieve algoritmen en u spreekt hier nu over een soort van totaal middel, iets gelijkaardig hebben we ook moeten gebruiken vorig jaar. BIM heet het (building information modelling), een programma wat niemand echt graag gebruikte.

Wat doet het programma juist?

Om bijvoorbeeld een muur te tekenen moet je op voorhand beslissen hoe hoog de verdieping en hoe dik de muren overal zijn. Daarna teken je een lijn en die verandert dan automatisch in je muur.

Dat is ook het compleet tegenovergestelde van wat ik bedoel. Waar jullie het over hebben zijn programma's die het makkelijker maken om met goed gekende middelen te bouwen. Dit is iets helemaal anders dan een programma wat mee aan de basis kan liggen van het creatief proces, die je als ontwerper toelaat een ongekende complexiteit te omarmen. Een programma wat er voor zorgt dat je juist de dingen die aan de kern liggen van een ontwerp kan gaan manipuleren en ontwerpen.

“Ik denk dat het spektakel van het beeld letterlijk teveel op de voorgrond gekomen is, soms steunend op een visuele impact die een op zichzelf staand doel geworden is.”

Wat voor een rol speelt architectuur bij u op bureau?

Ik ben altijd geïnteresseerd geweest in meer dan autodesign alleen, ik zou ook zeggen dat ik een heel atypische auto-ontwerper ben. Ik probeer steeds dieper na te denken over de auto en over zijn bredere betekenis. Vaak is het zo dat de anderen in het designteam me vragen hen rustig bezig te laten zonder hen te veel lastig te vallen met dat filosofisch denken. Zij gaan meer uit van de auto zelf en ontwerpen gewoon het object op zich. Dat zorgt voor

een rijke dialoog in de studio. Architectuur is één van die vele interesses van me naast autodesign. En vooral het samenspel tussen mobiliteit, autodesign en architectuur fascineert me erg. Daarom werken er binnen het bureau ook architecten en werken we aan architectuur gerelateerde projecten.

Ik kan me ook opwinden over slechte architectuur. Zo dadelijk na het interview moet ik je meenemen naar het marktplein hier verderop, je kan er duidelijk zien wat er gebeurt als een wedstrijd gewonnen wordt door een 'glossy' render in plaats van door een goed project. Het gaat om een overdekte markthal van Massimiliano Fuksas. Op de wedstrijdbeelden toonde men het project als een lichtbaken in een beetje een achtergestelde, moeilijke buurt. Maar je zal zien dat het in plaats van licht te brengen in die buurt, het gewoon mee een lugubere plaats is geworden. En ja nu we over Fuksas bezig zijn, ik volg je kritiek over Zaha Hadid zeker. Ik denk dat het spektakel van het beeld letterlijk teveel op de voorgrond gekomen is, soms steunend op een visuele impact die een op zichzelf staand doel geworden is. Maar ik denk dat de zogenaamde 'starchitects' ook wel stilaan aan kracht aan het verliezen zijn. De mensen beseffen tegenwoordig ook wel dat er meer dan één persoon nodig is om een wolkenkrabber te ontwerpen. En het sippelt door dat achter het grote spektakel soms maar weinig diepgang is en de ontwerpen vaak wat arm zijn. En al die 'vrije' vormen hebben natuurlijk geen enkele impact op me als auto ontwerper. Wij zijn een enorme sofisticatie van de vorm gewend en vanuit dat oogpunt zijn ze vormtechnisch dikwijls mager, ze zouden nog veel van ons kunnen leren (lacht). Alhoewel, ik vind de formele link tussen autodesign en architectuur niet interessant, en ook niet relevant.

“Ik vind de formele link tussen autodesign en architectuur niet interessant, en ook niet relevant.”

Ik vraag me vaak af hoe u er steeds voor kunt zorgen om uw ideeën zo over te brengen aan de mensen dat ze bereid zijn om mee te stappen in uw verhaal. In 'Vormgevers' sprak u er over, toen u designdirecteur was bij Pininfarina, dat u eindelijk voldoende slagkracht had om ideeën doorgedrukt te krijgen. Het lijkt me,

als u het zo zegt, langs de andere kant ook spijtig dat mensen lager op de ladder minder verwezenlijkt kunnen krijgen.

Het is zeker zo dat je meer zeggingskracht hebt als hoofd van design, maar wanneer je ideeën goed zijn zou er in theorie altijd gehoor aan moeten gegeven worden. Het zou slecht zijn om ideeën en het creatieve proces onderhevig te laten zijn aan de hiërarchische ladder. Maar het is ook nodig dat er af en toe leiding wordt genomen en het ontwerp in de juiste richting gestuurd wordt. Die dialectiek in een project is volgens mij goed, belangrijk is dat de wet van het sterkste idee altijd primeert, niet de hiërarchie of persoonlijke interesses die niets met het project van doen hebben. Bij mij in de studio, en bij Pininfarina was dat ook zo, heeft iedereen die meewerkt aan het project evenveel recht om te spreken, en als een stagiair die pas 2 weken aan de slag is met een beter idee op de proppen komt dan zullen we dat ook gebruiken.

Vandaag merk je ook dat je niet meer ergens aan de top moet staan om ideeën te verwezenlijken. Dankzij het internet worden projecten makkelijk verspreid over heel de wereld en als het goed genoeg is dan zal het ook wel gehoor krijgen. Daarenboven had je vroeger erg zware en dure computers nodig om een auto te ontwerpen. Vandaag kan iedereen op zijn eentje er eigenlijk aan beginnen.

Waar ik ook van overtuigd ben is dat mensen kwaliteit herkennen. Wij als designers zijn vaak in discussie over goede en slechte ontwerpen en weten vaak onmiddellijk welk het betere ontwerp is. Hetzelfde zal je zien als je mensen anoniem laat kiezen aan een wand met verschillende autoschetsen. 90% zou je hetzelfde vertellen.

U bent sinds dit jaar ook voorzitter van Kortrijk Interieur en curator van de biënnale van 2012. Wat doet u hier precies? En waarom hebt u die functie aanvaardt?

Ik ben van Kortrijk, en ik kan zo iets moeilijk weigeren. Maar ook omdat design, en ook die van de woonomgeving, me evenzeer interesseert. Maar ik zie het vooral als een mooie mogelijkheid te helpen de creativiteit te stimuleren, wat de missie is van de Interieur Stichting.

“Mijn droom is en blijft uiteindelijk mijn visie te realiseren, daarin is niks veranderd.”

Ik help het Interieur team om de biënnale te vernieuwen naar een platform waar ook jong talent meer dan vroeger de kans krijgt ontdekt te worden. Het werd teveel een beurs waar exposanten hun producten kwamen tonen. Nu zou het een plezante mix moeten worden van de exposanten enerzijds, jong talent, meeting points en evenementen. Er komt ook een oproep voor wie in de periode van de biënnale zelf iets in de stad wil organiseren.

En we gaan niet alleen in de expo gebouwen tentoonstellen, ook in de stad zullen oude panden gebruikt worden om grensgebieden tussen kunst, design en architectuur op te zoeken. Ik kan aan iedereen aanraden om langs te komen. Naar wat ik van jullie gehoord heb zullen een aantal van deze exhibities in het centrum nogal aan de existenzweek doen denken.

Ik zou willen eindigen met een vraag waarmee Hans Ulrich Obrist, curator van onder andere de Serpentine Gallery en ook bekend van zijn Interview series, zijn interviews steeds mee afsluit. Waar droomt u nog van? De vraag lijkt ons des te interessanter daar u nog maar in uw dertiger jaren zit en al verwezenlijkt hebt waar de meesten een heel leven naar toe moeten werken.

Ja, het is de droom van velen om designdirecteur te zijn bij Pininfarina, maar ik heb nooit gedacht dat het daar zou stoppen, en het is ook nooit een doel op zich geweest. Mijn interessegebied is te groot en ik wil me ook met andere zaken kunnen bezighouden, en had nood aan meer vrijheid.

Mijn droom is en blijft uiteindelijk mijn visie te realiseren, daarin is niks veranderd. Ik heb alleen gemerkt dat ik die visie niet kan realiseren binnen de klassieke bureaus of bedrijven, net omdat ze uitgaat van dat holistische en omdat ik steeds meer besef dat de auto er maar een onderdeel van is.

Ik zie nu voor me een periode van de horizon verruimen, leren van andere vakgebieden, de intuïtie van de visie onderbouwen met kennis en ondertussen een studio uitbouwen die dan op zijn tijd de slagkracht heeft om die bredere kennis en visie te concretiseren in ontwerpen. Met dit project zal ik nog wel een jaar of 20 zoet zijn.

Maar ik geniet nu alvast heel erg van het feit dat ik zelf nog niet precies weet wat het wordt. Opnieuw meer navigeren op je gevoel, zoeken. En dat is misschien wel belangrijker dan de droom.

Na het lange gesprek en vele gedachten gewisseld te hebben wandelen we nog even naar het project van Fuksas. Lowie Vermeersch leidt ons nog even rond en toont ons waar het volgens hem misliep.

Als je ooit in Turijn bent ga dan iets drinken in de 'tre galli' en wandel even naar piazza della Republica om Fuksas zijn misstap te bekijken en omdat het gewoon een mooi plein is. Lowie Vermeersch weet ons nog te vertellen dat het de grootste markt van Europa is. We nemen afscheid en bedanken voor het interessant gesprek en de plezante namiddag.

tekst Stefaan Jamaer, Mathias Foulon
beeld Lies de Mol

INDUSTRIEEL ERFGOED

Stampend gedreun van metershoge machines, gespannen spieren, badend in zweet, zwart onder de roet, de polsslag van de industriële moloch de arbeiders opzweepend. Hoger, sneller, groter, meer vooral meer

Toen de stilte

Anderhalve eeuw na haar aanvang geraakt de industriële golf in het onder financiële en politieke crisissen kreunende West-Europa stilaan opgedroogd. Talloze bedrijven vertrokken met de noorderzon richting een tweede, derde, vierde of nog goedkopere wereld, een spoor van verouderde infrastructuur in hun zog achterlatend. Luidt de 21ste eeuw het failliet van het neoliberalisme in? Wat met deze hectaren aan vacante postindustriële infrastructuur van fabriekspannen, silo's en pakhuizen? Kan een gevoelige aanpak een transformatie van deze littekens naar postindustriële Architectuur inluiden? Voor deze Op eigen bodem namen we een kijkje in wat Vlaanderen te bieden heeft. We bekijken twee type-cases van herbestemming waarbij met een gezonde dosis creativiteit en een sterke visie dit waardevol industrieel landschap opnieuw wordt ingezet. beide verkennen de mogelijkheden om in een suburbane omgeving toch stedelijk te wonen door een grote dichtheid te introduceren. Bij het project Watersite, Vilvoorde gaat die dichtheid zich langwerpig manifesteren langs de oevers van het Kanaal, terwijl dit in Wijnegem op een driehoekig oud fabrieksterrein aan het Kanaal is. Beide projecten bevinden zich aan het water, en gaan er een sterke relatie mee aan. Door herintegratie van het industrieel erfgoed gaat men bovendien een vormtaal gebruiken die herkenbaar en vol met karakter en identiteit is.

Watersite Vilvoorde

Vilvoorde was, gezien haar ligging dicht bij Brussel en zeer goede infrastructurele toegankelijkheid een bloeiende industriestad. Met de stagnerende economische groei in het latere verloop van de 20ste eeuw gingen veel bedrijven over de kop. Grote leegstand is zelfs vandaag nog kenmerkend voor de streek.

Een structurele langetermijnvisie dringt zich op. Wat uniek is, is dat het concept van het landschap, de enige constante factor in woelige economische tijden, gebruikt wordt als duurzame kwaliteitsdrager voor de stedelijke ontwikkeling. In plaats van terug naar industrie te grijpen wordt hier geopteerd voor een gemengd programma, waar ingezet wordt op het potentieel van de waterzones aan de Zenne en het Kanaal, dit alles sterk ingebed in een netwerk van voetgangers- en fietspaden. Het grote Nederlandse

stedebouwkundig bureau West8 koos voor het campusmodel voor de herontwikkeling van de site. Het oude industriële tuchthuis staat hier dan ook centraal in samen met een publiek park. Xaveer de Geyter heeft dit plan in 2008 nog verder verfijnd. Het concept gaat uit van het dramatische en interessante landschap dat zich tussen Brussel en Vilvoorde uitstrekt. Dit landschap kan op bepaalde plaatsen een grote dichtheid aan, en op andere plaatsen niet. Op die manier wordt overgegaan op het concept van de stadskamers, die elk op hun beurt kunnen ontwikkeld worden. De Zenne en het Kanaal vormen de draden die deze partities aan elkaar rijgen. De opvolgers van de Geyter, achtereenvolgens Bureau Bas Smets en Beel&Achtergael hebben dit concept nog geamendeerd, omdat het op sommige plaatsen zinvol bleek om bijvoorbeeld drie zulke kamers te bundelen.

De kwaliteit van deze planningstechniek zit hem in het net niet oplappen van de historische littekens van de site. Op die manier wordt een grote ruimtelijke kwaliteit voorzien, die met een traditionele planningstechniek zou verwateren tot banaliteit.

Het Kanaal, Antwerpen, Axel Vervoordt

Project Het Kanaal in Wijnegem, Antwerpen, onderscheidt zich op veel gebieden van dat in Vilvoorde. Dit kan ten dele toegeschreven worden aan de kleurrijke figuur Axel Vervoordt, kunstverzamelaar en handelaar, antiquair, interieurdesigner en eigenaar van de site. Vervoordt, zelf kasteelheer, kan tot de bekendste Belgische antiquairs gerekend worden met zelfs internationale faam. Zo kon Vervoordt reeds Madonna, Sting en recent ook Robert de Niro tot zijn klantenbestek rekenen. Het concept van dit terrein kadert dan binnen de filosofie van Vervoordt. Zo kunnen de eigenheid en diversiteit van de site als primordiaal bestempeld worden.

Het Kanaalproject bestaat uit de renovatie van een aantal silo's van een jeneverstokerij en

oudere bakstenen gebouwen, aangevuld met nieuwbouwwoningen.

De methodiek voor de regeneratie van dit stuk industriële stadweefsel ligt hier eerder op de schaal van de architectuur. Het project wordt immers gezien als een site "an-sich", een stad buiten de stad waar een volledig pakket aan functies wordt aangeboden: werken, wonen en cultuur. Zo staat er, naast de uitgebreide kunstcollectie van Vervoordt, ook een paviljoen ontworpen door Anish Kapoor. De buitenruimte, inclusief secret gardens en patio's wordt ontworpen door de gerenommeerde landschapsarchitect Michel Desvigne. De omvorming en samenvoeging van de silo's tot appartementen wordt uitgevoerd naar een plan van Stephane Beel. Volgens Beel zijn cirkelvormige ruimtes in zekere zin onbegrensd. Daarom worden er twee van de acht silo's afgebroken ten voordele van 2 rechthoekige volumes met dezelfde footprint. De zo ontstane ruimtes zullen een houvast bieden binnen het plan, en bieden ook de mogelijkheid om de gevel volledig open te werken naar de fantastische zichten op het water en de stad Antwerpen. De vrijstaande nieuwbouw appartementsblokken werden ontworpen door Bogdan & Van Broeck. Hier worden de ruimtes telkens geschikt volgens een specifiek zicht over de omgeving volgens een concept dat ze 'room with a view' hebben gedoopt. De renovatie van de pakhuizen wordt dan weer aangepakt door Coussée & Goris Architecten. Een variatie van baksteenstijlen wordt door het aanbrengen van een lichte houten bovenconstructie tot één geheel gesmeed.

De site is een unieke mix van nieuw- en vernieuwbouw, en moet op termijn een proefproject worden voor een nieuw soort stedelijk wonen in een groene omgeving, zonder het karakter van het industrieel erfgoed op te geven. Toch blijft dit soort experiment voorlopig enkel toegankelijk mensen die het soort woningen die hier gerealiseerd worden kunnen betalen.

tekst Bram D'hoedt

Architecture Workroom Brussels

een blik op het atelier, oprichter Joachim Declerck en recente werk.

We werpen in dit artikel een blik op de Architecture Workroom Brussels. Het multidisciplinaire atelier beschrijft zichzelf als 'een denk-en-doe-tank ter bevordering van innovatie in Architectuur, stadsplanning en andere disciplines die relateren tot de ruimtelijke ontwikkeling'. Voor ons zijn ze misschien minder bekend omdat ze - zo zou je het kunnen stellen - vaak achter de schermen werken. Ze bouwden doorheen de jaren een knap palmares op waardoor hun bijdrage aan de architectuurcultuur van ons landje op zijn minst gezegd significant is. Een blik op op het fascinerende Atelier en haar werking.

Aan het hoofd van het awb staat Joachim Declerck. Declerck is een architecturale spraakmaker en geëngageerde theoreticus. Hij studeerde architectuur en stedenbouw aan de UGent en aan het Berlage instituut. Daar was hij ook hoofd van het verwante maar onafhankelijke centrum voor Architecturaal onderzoek en ontwikkeling. Hij publiceerde onder andere het zeer interessante 'Brussels-A manifesto: towards the capital of Europe'. In dat licht was hij ook curator van de tentoonstelling 'Building for Brussels' in BOZAR, die ging over de inzet van architectuur en stedenbouw voor het aangaan van de sociale uitdagingen, een onderliggend thema in het werk van Declerck en het awb. Zo ook in het in opzet van de IABR 2012, de internationale Architectuur Biënnale in Rotterdam, waar dit jaar het thema 'making the city' is en waar Declerck ook curator is

Het AWB is een atelier met een 13-tal werknemers en wordt gesubsidieerd door het kunstendecreet, dat biedt het in sé een grote vrijheid. Declerck vertelt in de Morgen (23/04/12): "Wij gebruiken onze financiering niet voor brood en spelen, maar voor culturele innovatie. Wij proberen dingen in beweging te brengen langs een culturele weg. Die beweging genereert de middelen om de stad daadwerkelijk te veranderen, niet omgekeerd." Zo was het awb ook curator van de tentoonstelling 'Architecture for Justice', een treffend voorbeeld van deze aanpak. De tentoonstelling vond plaats in de lente van 2011 naar aanleiding van de ontwerpwedstrijd voor de (her)bestemming van het justitiepaleis en kende een groot succes.

De Architecture Workroom Brussels heeft een hele reeks lopende projecten in België, stuk voor stuk heel interessant. We gebruiken het overkoepelende kader dat het awb biedt met haar werk om even dieper in te gaan op enkele ervan.

Open House

Op 17, 18 en 19 mei vond Open House plaats. Het was een samenwerking tussen 24 artistieke laboratoria en alternatieve managementbureaus uit Brussel. Daar toonden ze voor het eerst samen hun onderzoek en praktijk aan het brede publiek. Het laat vooral toe om de onderlinge relaties te versterken en om te laten zien dat Brussel nu meer dan ooit een creatieve en artistieke stad is. Aansluitend zijn er elke dag ook debatten geweest rond verschillende thema's. De Architecture Workroom draagt hieraan bij en laat fotograaf Dieuwertje komen uit om in dialoog te gaan met 'Retroterra' van Anna Rispoli & Edurne Rubio. Beide werken gaan over de relatie tussen een stad en zijn bewoners. Hier meer specifiek over de metropolitane realiteit van de Brusselse Periferie.

The ambition of the territory - Belgisch paviljoen Venetië 2012

Architecture Workshop Brussels maakt deel uit van de tijdelijke ontwerpassociatie met grafisch ontwerper Joost Grotens, stedenbouwkundig bureau GRAU, architecten De Vylder, Vinck, Taillieu en kunstenaar Ante Timmermans die geselecteerd is voor de invulling van het Belgisch paviljoen op de Internationale Architectuurbiënnale van Venetië 2012. We kunnen ons allemaal een beeld vormen bij de verregaande horizontale verstedelijking van Vlaanderen, het complexe landschap dat we nu aantreffen levert geen kwaliteit of ontwikkelingsperspectief. Het team stelt dat dat komt omdat de huidige ruimtelijk ordeningsprincipes ruimtegebruik scheiden in plaats van het te koppelen.

'The ambition of Territory' wil een alternatief ruimtelijk model onderzoeken. Het team stelt: "Vlaanderen wordt gepresenteerd als een complex van complementaire, transnationale en autarkische metropoolregio's. Een metropool is een stedelijk gebied waarbinnen schijnbaar tegengestelde ruimteclaims verzoend kunnen worden in een integraal metabolisme. Meer stedelijkheid betekent niet meteen minder landschap, en een ruimtelijke planning die economische groei stimuleert hoeft niet meteen ten koste gaan van de levenskwaliteit. Zo instigeert de metropool innovatieve ruimtelijke concepten als productief landschap, hybride woonwerkomgevingen en multimodaal

transportgebruik" Deze visie zal uitgedragen en getest worden in verschillende ateliers in de aanloop naar de Biënnale.

Garden-ParckDesign 2012

Parckdesign is een heel interessant initiatief. Het is een biënnale die zich richt op de herinrichting van groene ruimte in Brussel. Ze zal plaatsvinden van juni tot september. Dit jaar een heel actueel thema: de transformatie van braakliggende restructies in Brussel. Awb vormt een team samen met Atelier Le Balto en Eric Troussicot. Er wordt gezocht naar enkele kleinschalige interventies die nauw afgestemd zijn op de socio-economische realiteit van de betreffende wijken. Na de selectie van de sites werden een aantal multidisciplinaire teams aangeduid om ontwerpvoorstellen te doen.

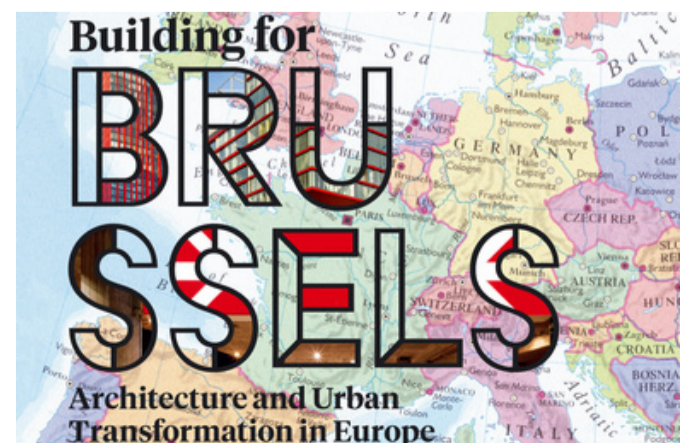
Interessant is dat een van de gekozen sites momenteel ook de locatie vormt voor de ontwerp opdrachten stedelijk meervoudig wonen van de 3de Bachelor aan de Kuleuven. Het gaat om een heel ruime site in Anderlecht aan de Raymond VandebruggenLaan.

Daar vindt men de interventie "source de Friche" een project van Marjetica Potrč + OOZE. Uit de waterreserve van de drassige site wordt kwalitatief hoogstaand drinkbaar water gehaald. Het gaat hier over een oud industrieterrein dat sterk vervuild was door activiteiten van Shell, het terrein werd nadien gesaneerd met het oog op stedelijke ontwikkeling.

Op een natuurlijke wijze ontstonden er al waterzuiverende moerasplanten die in het project aangevuld worden met een nieuw bassin dat ook beplant wordt met moerasplanten, het water wordt ondergronds opgevangen en daarna opgepompt waar bezoekers het kunnen tappen uit een kraantje. Het nodigt de bezoekers uit om dat vreemde moeras in de binnenstad te ervaren.

Een krachtige installatie die een appreciatie toont voor de natuurlijke toestand van de site, en de toekomstige stedelijke ontwikkeling in vraag stelt. Het toont ook de kracht van de overkoepelende en kaderende werking van de Architecture Workroom Brussels in deze projecten. Vanuit een zekere anonimiteit, een werking achter de schermen vertrekt het met een aantal sterke ideeën over de stad en haar socio-economische realiteit. En toch heeft het uiteindelijk een directe invloed op, zoals hier, een kleine reële interventie in de publieke ruimte. Met hun werk dragen ze dus heel bewust bij tot de Belgische Architectuurcultuur (in de brede zin van de term) maar ook tot de beleving van de publieke ruimte.

tekst Pieter-Jan Peeters

sertius

Bedrijfszeker milieu- en veiligheidsadvies

- Remy-Toren, Vaartdijk 3 bus 202, 3018 Wijgmaal (Leuven). Tel (016) 31 70 80
- Deinsteeweg 114, 9031 Drongen (Gent). Tel (09) 321 77 80
- Centre d'Entreprise et d'Innovation, Chemin du Cyclotron 6, 1348 Louvain-La-Neuve. Tel (010) 39 00 80
- Website: www.sertius.be — E-mail: info@sertius.be

Gille
Van Burm
Vangeenberghe
& Partners

Juridisch advies — Bodemsanering — Audit — ISO 14001 — OVR-SWA VR — MER — Milieucoördinator — Due Diligence — Ruimtelijke Ordening

ATK

Sinds 1962

**VERENIGING VOOR ARBEIDSVEILIGHEID DOOR
TECHNIEK EN CONTROLE**

www.atk.be

Uw partner voor de officiële controles van:

hefwerktuigen - liften - elektrische installaties - druktoestellen
aardgasinstallaties - houders van gassen & gevaarlijke stoffen
binneninstallaties voor water - brandmelding

Lekdetectie d.m.v thermografie & aquafon

Mechelsestnwg 247-249 2820 Bonheiden Tel.:015/55.51.51 Fax:015/55.06.30 atk@atk.be

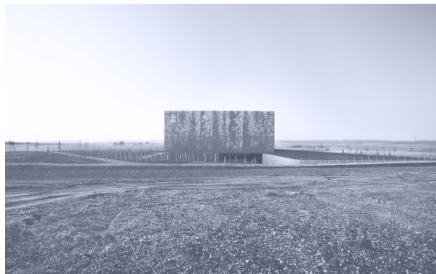
route de soleil

Boulevard Kennedy 1
4170 Esch-sur-Alzette
Luxembourg
voetgangersbrug, Ney & Partners

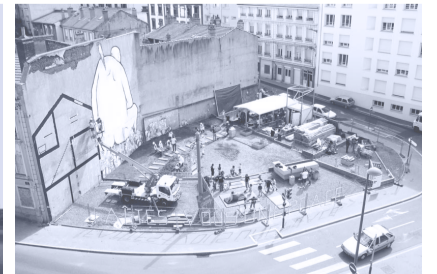
parvis de Droits-de-l'Hommes 1
57020 Metz
Frankrijk
Centre Pompidou, Shigeru Ban

Route Départementale 77-126
55290 Saudron
Frankrijk
EDF Archives, LAN Architecture

Quai Rambaud 42
69002 Lyon
Frankrijk
Orange Cube, Jacob+Macfarlane

Rue Cugnot
42100 St-Etienne
Frankrijk
Place au changement, Collectif Etc

Sainte-Marie de La Tourette
Route de la Tourette, 69210 Éveux, Frankrijk LE CORBUSIER

Le Corbusier raakte al vroeg in zijn leven begeistert door het kloosterleven en de fascinatie voor dit -in zijn ogen- heroïsche bestaan bracht hem ertoe om een dominicanenklooster te ontwerpen aan de rand van Lyon. Colin Rowe omschreef het klooster van Sainte-Marie de La Tourette als 'een huiselijk theater voor ascetische virtuozen dat tevens fungeert als een sporthal voor de training van de spirituele atleten eerder dan een kerk omringd door woningen.' De dominicanen verlieten het klooster jaren terug maar je kan er nog altijd heen voor een kijk in de kerk, waar hij zijn nieuwe concept 'duisternis' uitwerkte, of voor een pic-nic op de grote grasvlakte ernaast.

Palais Idéal du Facteur Cheval
8, rue du Palais, 26390 Hauterives, Frankrijk FACTEUR CHEVAL

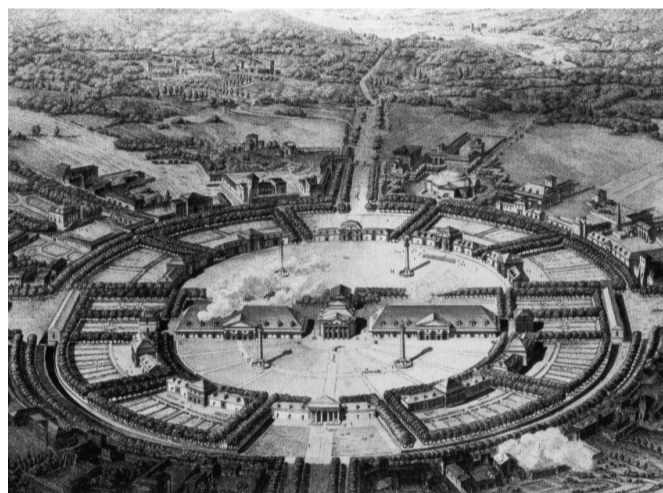

Een franse postbode verzamelde jarenlang stenen voor de bouw van zijn eigen paleis. De man wist niets van architectuur of metselwerk maar dertig jaar ging hij gestaag verder met het verzamelen en stapelen van stenen en zo verwezenlijkte hij uiteindelijk een feeëriekke woning. De realisatie van het paleis werd door Picasso 'één van de mooiste voorbeelden van de 'Art Brut' genoemd, spontane kunst.

Het domein met immense beelden, watervallen en grotten wordt in de zomer bovendien omgetoverd tot een festivalterrein waar 's avonds fijne optredens plaatsvinden.

Salines Royales van Arc-et-Senans
25610, Grande rue, Franche-Comté, Frankrijk CLAUDE NICOLAS LEDOUX

Ledoux ontwierp aan het eind van de 19e Eeuw de Koninklijke Zoutziederij van Arc-et-Senans. Het was een gebouwenensemble dat zowel de technische installaties als de woningen van de werknemers omvatte. Ledoux werd ervan beschuldigd met zijn sociaal-utopisch project afstand te doen van de toen heersende koningsgezindheid maar kon de gevangenis toch ontsnappen door de koning te paaien met de uitleg dat zijn project de grandeur van het land en het belang van de zout-industrie weerspiegelde.

De gebouwen in neo-klassieke stijl en het iconische beeld van dé directeurswoning zijn zeker een kleine omrit waard.

Amphitheater Orange
Rue Madeleine Roch , 84 100 Orange, Frankrijk

Het amphitheater van Orange is een van de best gepreserveerde restanten van de Romeinse bouwkunst in Frankrijk, en misschien wel het best bewaarde amphitheater in het land. Het is door de eeuwen heen steeds in gebruik geweest en vormt ook nu nog jaarlijks het decor voor een groot operafestival dat een uitloper is van een theater- en muziekfestival dat als sinds 1902 bestaat.

Het theater werd gebouwd in het licht van de propaganda oorlog die de Romeinse veroveringstochten vergezelde en biedt aan 9000 personen. Zeker de moeite dus om er een voorstelling te proberen meepikken.

WINKELS EN STERARCHITECTUUR

Architecten willen maar al te graag geloven dat architectuur een belangrijke rol speelt in de maatschappij. Architectuur als instrument voor verandering klinkt niet nieuw in de oren. Kijk maar naar de tentoonstelling die momenteel in de Bozar loopt over Brussel 2040. De architecten die meewerken aan het project plannen hoe de stad eruit zal zien over 30 jaar. Brussel moet een centrale rol in de Europese politiek en economie spelen, en de voorgestelde architecturale ingrepen moeten dit waar maken. De vraag is hoeveel van deze projecten en ideeën ook daadwerkelijk gerealiseerd zullen worden. Als men moet wachten op financiering van de staat of de Brusselse gemeenschap wordt er wellicht niet eens aan begonnen. Hier komt al het knelpunt aan het licht: waar geen geld is, wordt niet gebouwd.

Architectuur wordt gerealiseerd daar waar financiële middelen zijn. Dubai bijvoorbeeld kende een aantal jaar geleden een enorme bouwgekte. Met het oliegeld werden de meest megalomane projecten gepland. Een hele resem torens, kunstmatige eilanden en andere stadsvernieuwingen rezen als paddestoelen uit de grond en moesten van Dubai het centrum van de wereld maken. Maar toen kwam de vastgoedcrisis. Dubai kon zijn schulden niet betalen en werd achtergelaten als een grote bouwwerf. Een groot aantal gebouwen staat leeg en de waarde van het vastgoed is er in twee jaar tijd al met 60 % gedaald.

China, dat economisch sterk staat kent al een aantal jaren een bijzonder grote groei in de bouwsector. Voor de Olympische Spelen in 2008 werd niet op een paar centen gekeken. De totale kost van de spelen lag boven 40 miljard dollar (dat is tweemaal het budget dat geïnvesteerd wordt voor de Olympische Spelen in London, later dit jaar). De gebouwen die uiteindelijk gerealiseerd werden, mogen op zijn minst spectaculair genoemd worden. Niet alleen het alom gekende vogelneststadion (Herzog & De Meuron ism Ai Weiwei) en de watercube (PTW

Architects) werden in de aanloop van de spelen gerealiseerd. Er werd ook geïnvesteerd in onder andere de indrukwekkende nieuwe gebouwen voor de Chinese Televisie (CCTV door OMA) en een gigantische nieuwe luchthaventerminal (Foster & Partners). Aan het Aziatische sprookje lijkt geen einde te komen, want ook andere opkomende Aziatische landen kennen een gelijkaardig verhaal. Niets is te gek (als er maar centen voor zijn).

Enerzijds zijn dergelijke projecten een uitgelezen kans om zich als architect te manifesteren. De grote opdrachtgevers stellen dikwijls astronomische bedragen ter beschikking, waardoor de architect zijn zin kan doen zonder al te veel rekening te houden met budget, duurzaamheid en dergelijke meer. Anderzijds moet gezegd worden dat er hoofdzakelijk geselecteerd wordt uit een zeer beperkt clubje architecten. Deze gaan door het leven als architecten met ster-allures. Ze zijn bekend over de hele wereld en hebben liefst van al de Pritzker Prize in hun prijzenkast staan. Investeren in gebouwen van deze zogenaamde ster-architecten mag dan wel prestige opleveren voor de opdrachtgever, de architect neemt een dubbele positie in. Enerzijds wordt hij een kant uitgedreven door zijn opdrachtgever of de ontwikkelaar. De persoon die de portemonnee vasthoudt, heeft bepaalde verwachtingen van het resultaat, en betaalt daar ook zijn prijs voor. De architect moet aan deze verwachtingen voldoen en zal daarom verder in de lijn van zijn vorige prestaties (op basis waarvan hij gekozen is) moeten werken. "Yes is more," zegt Bjärke Ingels. Anderzijds kan de architect door de kracht van de investering wel bepaalde grenzen verkennen, wat in een normale situatie niet het geval was geweest. De financiële middelen die deze opdrachtgevers voor handen leggen, laten de architect toe om te experimenteren en zo zijn kunnen te tonen.

Grote modehuizen zoals Prada, Vuitton, Dior, Bulgari, Dolce & Gabbana en anderen associëren zich graag met een of meerdere ster-architecten. Ze schakelen deze architecten in om hun boetieken te ontwerpen. Zo vind je in eenzelfde winkelstraat in Omotesando (Tokyo) gebouwen

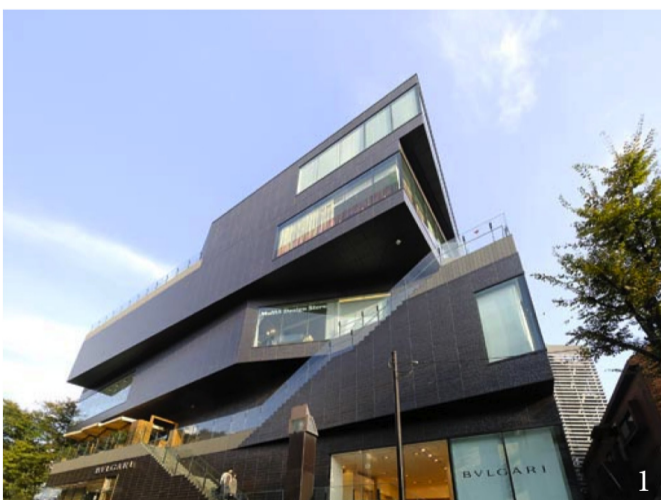
van Kisho Kurokawa, Kenzo Tange, Sanaa, Toyo Ito, Tadao Ando, Aoki Jun, Kengo Kuma, Herzog & De Meuron, MVRDV,... Waar elders vindt je zulke hoge concentratie aan "ster-architectuur"? In de straat Omotesando stalt elk merk zijn waar uit achter een prachtige vitrine, maar de straat op zich is ook een uitstalraam voor architectuur zelf.

Deze gebouwen zijn het resultaat van de toepassing van het beroep architect in een zeer pure vorm. Het perceel is een speeltuin waarin de architect zich kan uitleven, een soort architectural playground. Elke architect krijgt bij wijze van spreke volledige vrijheid. De parameters zijn louter architecturaal: tektoniek, materialiteit, vormelijkheid, lichtspel, ruimtelijkheid, stabiliteit zijn de instrumenten van de architect.

Het resulterende gebouw kan gelden als een klein manifesto van de architectuur waarvoor de architect staat. Tegelijk draagt deze architectuur (hoe tegenstrijdig ook) geen enkele betekenis in zich en is het slechts een grote en dure verpakking voor een aantal consumptieartikelen (die enkel weggelegd zijn lucky few). Gigantische uithangborden, elk schreeuwend om het meeste aandacht. Maar als het aankomt op inhoud zijn deze gebouwen doodstil. Los van het feit dat ze op esthetisch vlak in het oog springen, hebben ze geen boodschap en zijn ze niet geënt op het beter maken van de levenskwaliteit. Is dit niet een fundamenteel punt waar een architect van uit zou moeten gaan bij het uitoefenen van zijn beroep?

Architectuur kan gebruikt worden als middel om een identiteit te vormen en erkenning te verwerven. Het kan dienen als publiciteit en zelfs als vorm van propaganda. Architectuur kan een buurt of stad opwaarderen en opnieuw doen bloeien. Architectuur kan de maatschappij veranderen. Maar als de opdrachtgevers eerder kijken naar prestige, glans en pracht en praal, dan naar een effectieve bijdrage, heeft deze architectuur weinig te vertellen en verliest ze veel van haar potentieel.

tekst Jérôme Kockerols

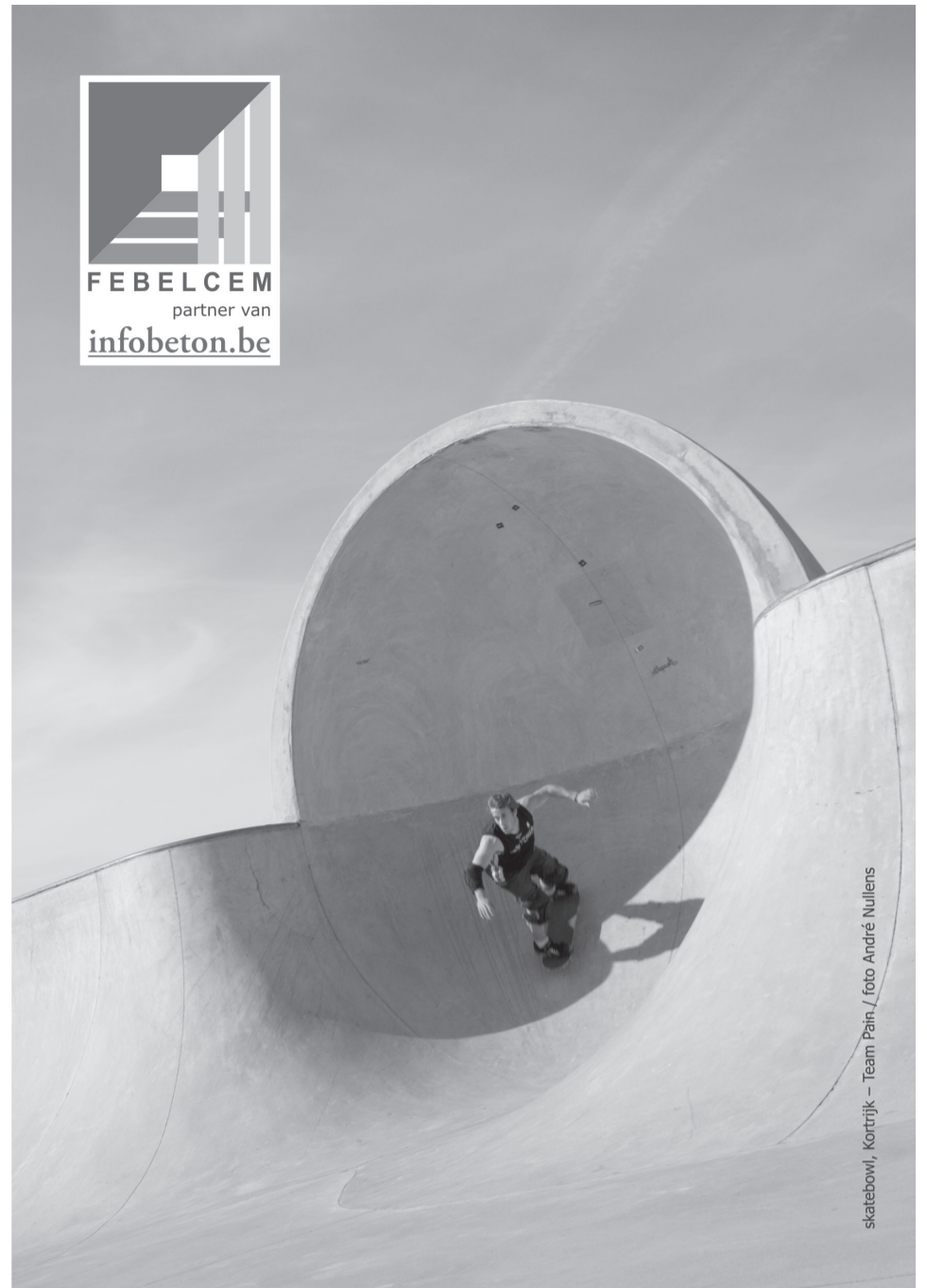
1 Het Gyre shopping centre door MVRDV is een opeenstapeling van zwarte dozen. Door elk verdiep een stuk te verplaatsen tegenover de centrale kern ontstaan er terrassen. Het gebouw wil de kwaliteiten van een iconische, sculpturale buitenkant combineren met die van een opengewerkt interieur.

2 Als een ruwe diamant steekt de Prada-boetiek boven zijn burens uit. Dit gebouw van Herzog & De Meuron heeft een gevel opgebouwd uit een combinatie van holle en bolle glazen panelen. Als men naar buiten kijkt, wordt het beeld van de stad verworden.

3 De Dior Store, ontworpen door Kazuyo Sejima en Ryue Nishizawa (SANAA) is opgebouwd uit een aantal verdiepingen met verschillende hoogtes. Ook hier is (achter de glazen buitengevel) gebruik gemaakt van gekromde glazen panelen. De minimalistische architectuur van SANAA komt hier 's nachts pas echt tot zijn recht, wanneer het gebouw zijn prachtige verlichting kan tonen.

4 Tod's schakelde Toyo Ito in voor het ontwerpen van hun winkel in Omotesando. De gevel is geïnspireerd op de hoekige vertakkingen van een boom. Tussen al de takken ontstaan onregelmatige openingen waardoor het licht binnen komt. De asymmetrische openingen contrasteren met de strakke, rechte vorm van het gebouw.

5 Het Omotesando Hills complex, ontworpen door Tadao Ando, is een shopping center dat opgebouwd is rond een atrium. Bij het binnenkomen staat de vloer in dezelfde lichte helling als de straat, wat toelaat om in een spiraal rond het atrium naar boven te wandelen. Hierdoor kan men zonder ook maar een trap te nemen het hele gebouw rond wandelen en ongestoord shoppen.

skatebowl, Kortrijk - Team Pein / foto André Nulens

Een verzekeringsplan op uw maat?
Wij helpen u graag op weg.

Als toonaangevende verzekeringsmakelaar en consultant op de Benelux-markt, biedt Vanbreda Risk & Benefits oplossingen op maat voor alle bouwrisico's. U kunt zowel als bouwheer of als aannemer bij ons terecht. Speciaal voor de tienjarige aansprakelijkheid van architecten en aannemers ontwikkelden wij een passende verzekering.

Door voor Vanbreda Risk & Benefits te kiezen, kunt u rekenen op de service van deskundige schaderegelaars die een jarenlange ervaring hebben in projectverzekering.

Contactinfo

Vanbreda Risk & Benefits
Plantin en Moretuslei 297
2140 Antwerpen
Tel. + 32 3 217 67 67
info@vanbreda.be

www.vanbreda-riskandbenefits.be
www.eosrisq.be

OP VISITE BIJ HAUTE CUISINE

Wie de existenz-locatie is komen bezichtigen, heeft waarschijnlijk de verlichtingselementen van Haute Cuisine opgemerkt. De grote boom op het buitenplein, de tonnen in de 'stube', de bollen in de hal en ook de beelden in de Hertog Jan-zaal zorgden voor een aangename sfeer. Met hun lichtgevende elementen willen Benny Conings en Bernd Tyskens, de oprichters van Haute Cuisine, hun stempel drukken op de designwereld. De twee jeugdvrienden bedachten na hun opleiding, interieurdesign en grafische vormgeving, op dit concept en werkten zich langzaam aan op via exposities en mond-aan-mond reclame. Ondertussen bieden zij niet alleen hun kunst aan maar verzorgen zij tijdens het weekend ook een aangenaam kunstcafé.

Op de Kolonel Begaultlaan aan de Vaartkom in Leuven vinden we een parkeergebouw waar je letterlijk voor de deur kan parkeren. Je vindt er onder andere het bekende restaurant van Jeroen Meus 'l'Usine', een Health City en dus ook de expositieruimte van Haute Cuisine. In plaats van de lift te nemen om naar de derde verdieping te gaan, rijden we met de auto tot op de hoogste verdieping. Voor voetgangers is er een trap langs de herbestemde garages en opslagruimten tot aan het oude atelier van H-C. Jarenlang werd dit door de jonge designers gebruikt als loft waar ze hun ideeën de vrije loop lieten. Sinds 2011 besloten zij deze ruimte her in te richten tot een expositieruimte die vrij te bezoeken was in het weekend. Verder stelden zij hun atelier ook ter beschikking aan andere artiesten.

Eén jaar na de opening besloten ze om nog een stapje verder te gaan: de ruimte werd opnieuw omgetoverd en er werden drink- en zitplaatsen voorzien. De combinatie KUNST-CAFE heeft sinds de opening al veel vruchten afgeworpen en wordt ook door ons sterk aanbevolen.

Een boomhut midden in de ruimte die lijkt te rusten op een lichtgevende boom springt meteen in het oog als je de ruimte binnenwandelt. Het houten hutje dat momenteel gebruikt wordt als slaapplek kan je via een zwarte stalen trap bereiken. Het inkleden van de ruimte is een zoektocht geweest naar kleine subtiele ingrepen die samen uiteindelijk een leuk geheel vormen: meubels die half in de muur lijken te zitten, een kast die een doorgang blijkt te zijn naar een nieuwe ruimte, de toog die opgebouwd is uit houten latjes. Over elk detail in de expositieruimte is nagedacht. Zelfs in het toilet vind je een oude frigo die er natuurlijk niet thuis hoort maar toch als leuke douchedeur functioneert.

tekst en beeld Christine Engels

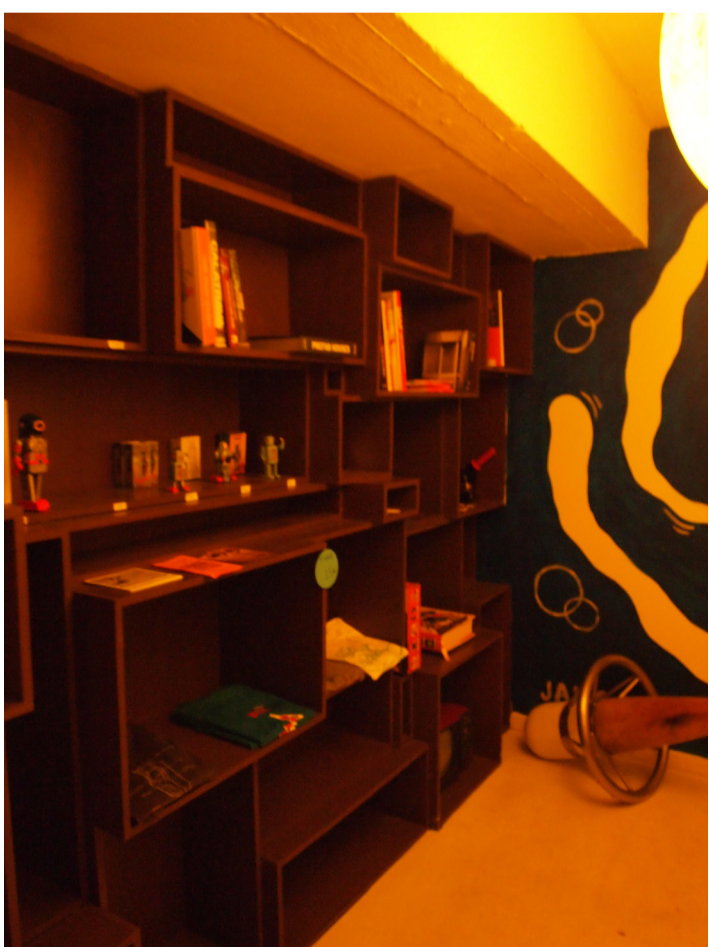

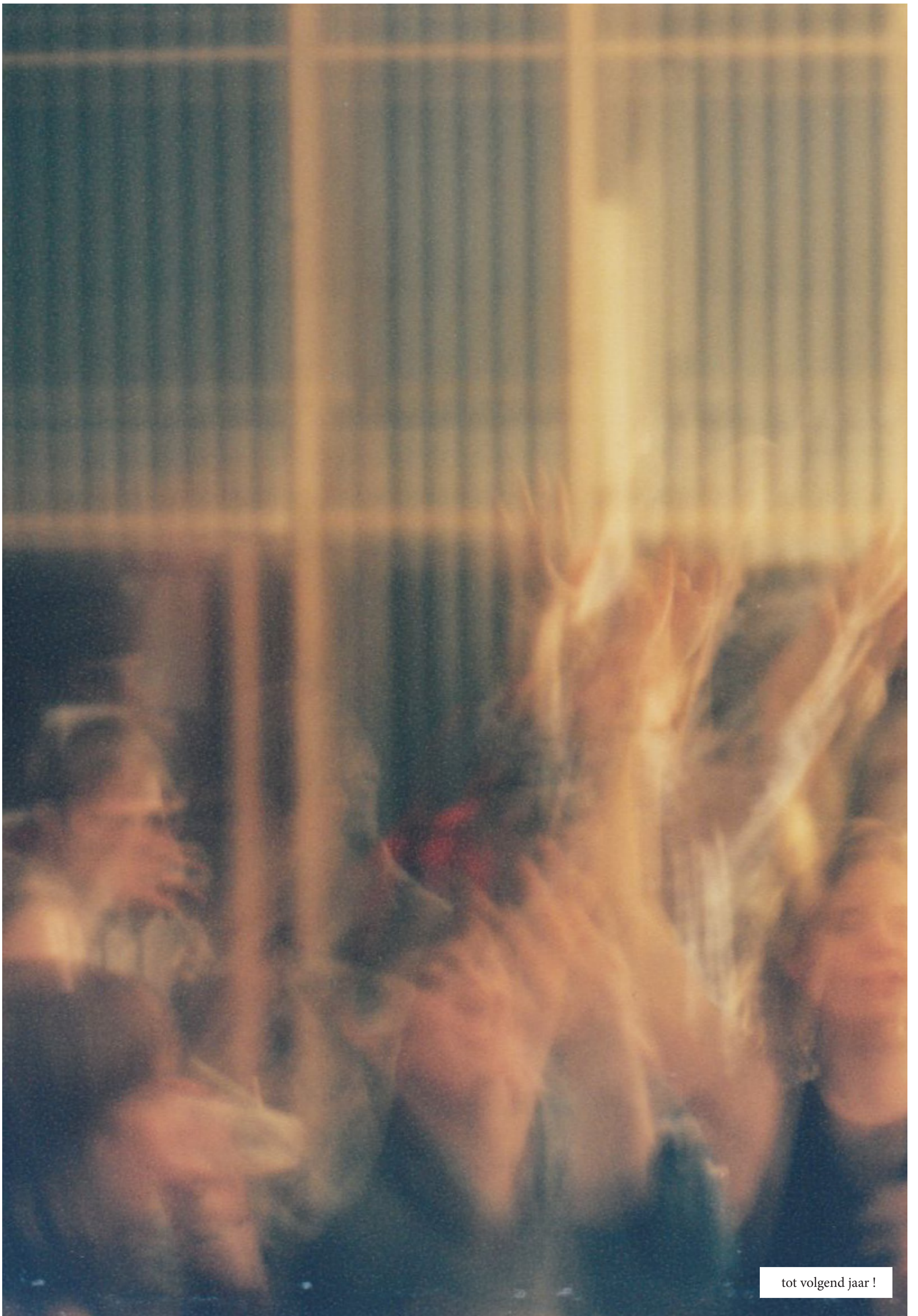
LEUK OM TE WETEN
via de zwarte stalen trap geraak je ook op het dak van het gebouw en heb je een zicht op een groot deel van Leuven

in een van de zwevende kasten is er een hoop interessante lectuur (architectuur, design, ..) te vinden waarmee je een namiddag zoet bent

de galerij wordt regelmatig vernieuwd met andere kunstwerken. Meestal worden deze aangekondigd tijdens een receptie op zaterdag

check <http://www.haute-cuisine.be/> voor updates

tot volgend jaar !